

Täysistunto

Torstai 5.11.2020 klo 16.02—18.34

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 18.34.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (16.02—17.51) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.51—18.34).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kansalaisaloitteet

Eduskunnalle on 4.11.2020 toimitettu kansalaisaloite KAA 4/2020 vp: Suden kannanhoitollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen.

3. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Matti Vanhanen
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Maria Ohisalo

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 3. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon, jossa jo olettekin. Sitteen pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen näille paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

3.1. Suullinen kysymys islamistisen terrorismin uhasta (Jani Mäkelä ps)

Suullinen kysymys SKT 141/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

Keskustelu

16.03 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Pariisi, Nizza, Wien — islamistinen terrori iskee kerta toisensa jälkeen. Taas tekosyynä vihateoille on pilakuva ja se, että ainakin Ranskassa pidetään kiinni länsimaisesta sananvapaudesta. Sananvapaus nimittäin koskee myös sellaisia tietoja tai ajatuksia, jotka loukkaavat, järkyttävät tai häiritsevät. Hallitus ei edelleenkään sano selvästi, että olemme sananvapauden puolella. Päinvastoin, sisäministeriö käynnistää kampanjoita puheen suitsimiseksi samalla, kun Eurooppaan hyökätään.

Kun Euroopassa ihmisiä kuolee islamistien käsissä, sisäministeriö ja hallitus etsivät keinoja, jotta laittomasti maassa olevat saisivat jäädä Suomeen. Arvoisa hallitus, tähän pahennatte turvallisuushakaa. Kysynkin: aiotteko perua suunnitelmat oleskelulupien jakamisesta maassa laittomasti oleville?

16.04 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. Ensinnäkään ei ollut kyse mistään sisäministeriön kampanjasta. Kyse oli Europolin yhteisestä kampanjasta, jonka tukena oli ennen kaikkea Saksa EU:n puheenjohtajamaana.

Sitten, mitä tulee terrorismiin, olemme täällä ennenkin keskustelleet siitä, että kyseessä on erittäin vakava ja tuomittava ilmiö. Sen moni meistä hallituksessa on tuominnut, ja sen takia teemme yhteistyötä eri kansainvälisissä tahoissa. Teemme Europolin kanssa yhteistyötä ja jäsenvaltiot keskenään. Olemme Suomessakin panostaneet terrorismin torjuntaan: näiden iskujen jälkeen poliisi on muun muassa Helsingissä lisännyt näkyvyyttään ja esimerkiksi juutalaisyhteisöjen turvallisuutta parantanut jo pidemmän aikaa. Tämä on siis yhteinen, maailmanlaajuinen haasteemme, ja varmasti kaikki tämän yhdessä tuomitsevat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.05 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymykseeni en kuitenkaan saanut vastausta. Suomessa oleskelee laittomasti jopa tuhansia henkilöitä. Tuoreiden tietojen mukaan suojelupoliisilla on jo 390 terrorismin torjunnan kohdehenkilöä seurannassa. Supo arvioi, että al-Qaida ja Isil pyrkivät edelleen tekemään iskuja länsimaissa. Laittomasti maassa olevien säilöön ottaminen pienentäisi oleellisesti tätä riskiä.

Karkottaminen vaikeutuu tai muuttuu jopa mahdottomaksi, jos henkilö saa Suomen kansalaisuuden, ja Suomen kansalaisuuden saa nykyään suorastaan alennusmyynnistä. Perussuomalaiset ovat esittäneet, että kansalaisuuden asuinaikavaatimus nostetaan kymmeneen vuoteen, kuten monessa muussakin Euroopan maassa. Kysyn vielä, ja haluan selvän vastauksen: haluaako hallitus ottaa maassa laittomasti olevat säilöön ja kiristää kansalaisuu-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

den saamisen ehtoja esimerkiksi perussuomalaisten esittämällä ja muilla EU:n kansalaisuusdirektiivin sallimilla tavoilla?

16.06 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. Olemme käsitelleet näitä asioita täällä ennenkin, ja tarkennan vielä: se hallitusohjelman kirjaus, että jos ihminen on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, niin hän voi saada oleskeluluvan, jos hän on täällä töissä, on mahdollista jo nykyisen lainsäädännön mukaan. Hallitus vain pyrkii siihen, että näille ihmisille, joita ei pystytä palauttamaan, kun tietyt valtiot eivät ota vastaan näitä ihmisiä — sen tietävät kaikki edellisetkin hallitukset ja muut jäsenvaltiot EU:ssa — löydetäisiin jonkinlainen status tässä yhteiskunnassa. Se olisi parempi, eikö totta, sen sijaan että nämä ihmiset ovat täysin jossain yhteiskunnan reunamilla — emme tiedä keitä he ovat, emme tiedä, kuinka paljon heitä on. Pyrimme siis nyt yhdessä torjumaan ikään kuin varjoyhteiskunnan syntymistä — joka valitettavasti on päässyt syntymään myös niillä päätöksillä, joilla on vaikeutettu ihmisten tänne integroitumista. Tämä hallitus tulee työskentelemään laittoman maahantulon torjumiseksi ja laittoman maassa oleskelun torjumiseksi, ja esimerkkinä tästä on nyt käynnissä uuden ohjelmatyön tekeminen näinä tulevana kuukausina.

16.07 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ulkomaalaislain mukaanhan maasta voidaan karkottaa ulkomaalainen, joka on syyllistynyt rikokseen, josta enimmäisrangaistus on vähintään vuosi vankeutta, ja teoriassa myös pakolainen voidaan karkottaa. Valitettavasti tämä käytäntö ei syystä tai toisesta riittävästi toimi. Usein maastapoistamisia ei voida panna täytäntöön, edes rikollisten kohdalla, koska ihmisoikeudet, koska lähtömaan turvallisuustilanne — siis lähtömaan, ei tämän maan turvallisuustilanne. Naapurimaassa Ruotsissa on todettu jo, että monet imaamit ovat kansalliselle turvallisuudelle uhka. Heitä ei kuitenkaan usein voida karkottaa maasta. Haluaisin tiedustella hallitukselta: mitä te aiotte tehdä sille, että Suomi olisi vapaa maa meille suomalaisille eikä vapaa maa ulkomaalaisille rikollisille tai islamisteille?

16.08 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan siihen, mihin jo kaksi viikkoa sitten viimeksi palasin. Tämä hallitus on panostanut suomalaisten turvallisuuteen enemmän kuin yksikään hallitus vuosiin, ehkä vuosikymmeniin: satoja miljoonia euroja lisää Rajavartiolaitokselle, poliisille, pelastuspuolelle, Häätakeskuslaitokselle. Minunkaan mielestäni se ei ole vielä tarpeeksi, ja ymmärrän tietysti sen. Minä toivon, että siinä vaiheessa, kun te olette hallituksessa, te myös jatkatte sitä työtä, että turvallisuusviranomaisten resursseja parannetaan. Harmillista on, että olette olleet niitä leikkaamassa aikaisemmin.

On aivan selvää, että rikolliset ihmiset palautetaan pois tästä maasta, karkotetaan täältä. Sitä työtä poliisi tekee operatiivisella tasolla. Se on poliisin operationaalista toimintaa, ja ensisijaisena vaihtoehtona aina on se, että ihminen palautetaan, jos hän ei täältä turvapaikkaa saa. Sitten ihminen voi kansainvälisen oikeuden mukaan myös tehdä uusintahakemuksen, ja näitä hakemuksia moni täällä tekee, ja moni saattaa myös jäädä sitten työperäisen oleskeluluvan perusteella tänne. [Puhemies koputtaa] Mutta rikolliset palautetaan. Se on varmasti kaikille aivan selvää.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

16.09 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä sisäministeri Ohisalo että ulkoministeri Haavisto ovat esittäneet sensuuntaisia lausuntoja, että islamistinen väkivalta olisi reaktio syrjäytymiseen ja syrjintään. Mielestäni on moraalisesti kyseenalaista lähettää sellaista viestiä, että jihadistinen väkivalta olisi yhteiskunnan syytä, siis uhrien syytä. Tällainen islamismin ja islamin edessä matelu ei edistä ongelman ratkaisua. Terrorismin takana on väkivaltainen ja takapajuinen arvomaailma, joka on pesiytynyt Eurooppaan maahanmuuton myötä. Jos lapset ja nuoret kasvatetaan vihaamaan länsimaista elämäntapaa ja puolustamaan profeetan kunniaa, niin matka päiden katkomiseen ei ole pitkän pitkä. Ministerit Ohisalo ja Haavisto, kerrotteko vielä kerran, mikä teidän mielestänne on islamistisen väkivallan ja terrorismin juurisyy ja miten siihen teidän mielestänne pitäisi puuttua?

16.10 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Halla-aholle hyvästä kysymyksestä. Yritän olla tässä täsmällinen. — Ensinnäkin Suomi on tuominnut nämä iskut, joihin tässä viitattiin, niin Ranskassa kuin Itävallassa — erittäin valitettavia tapauksia, tällaista ei pitäisi Euroopassa tietenkään tapahtua.

Tähän kysymykseen, jota edustaja Halla-aho kysyi — mikä on islamilaisen väkivallan, terrorismin syy: Varmasti juuri sellainen radikaali opetustoiminta, jota joissakin moskeijoissa ja joidenkin uskonnollisten johtajien toimesta harjoitetaan, jonka sitten maltillinen muslimiyhteisö on myöskin maailmalla ja myöskin Euroopassa tuominnut. Tämä on erittäin tärkeä viesti, että islamilainen ja muslimiyhteisö ei ole tästä väkivallan sanomasta lainkaan yksimielinen. Miten sitten tällaisen sanoman leviämistä voitaisiin estää? Totta kai niin, että se ei lankeaisi mitenkään hedelmälliseen maaperään missään eurooppalaisessa maassa. Silloin puhutaan ihmisten integroinnista yhteiskuntaan ja siitä, että meillä on, kaikilla ihmisillä, tasavertaiset asemat yhteiskunnissamme. Mutta totta kai meidän täytyy toimia tätä radikaalia viestiä vastaan.

16.11 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suojelupoliisin tuoreen arvion mukaan terrorismin uhka Suomessa on edelleen tasolla kohonnut. Supo on tunnistanut ryhmiä ja henkilöitä, joilla on motivaatio ja kyky toteuttaa terrori-isku Suomessa, ja supon mukaan Suomeen on siirtynyt konfliktialueilta ihmisiä, jotka ovat osallistuneet aseellisten ryhmittymien toimintaan tai tukeneet niiden toimintaa muilla tavoin.

Suojelupoliisin viesti on otettava vakavasti. Terrorismin uhasta puhuminen ei riitä, vaan tarvitsemme konkreettisia tekoja. Kaikki käytettävissä olevat keinot on otettava käyttöön taistelussa terrorismia vastaan. Kokoomus on aikaisemmin esittänyt, että Suomessa otettaisiin käyttöön niin sanottu Tanskan malli eli kansalaisuuden peruminen ulkomailla aseelliseen terroristiryhmään tai vastaavaan toimintaan osallistuvan kaksoiskansalaisuuden kohdalla. Eli ihmisen, jolla on kaksoiskansalaisuus, kansalaisuus voitaisiin perua, jos hän ulkomailla osallistuu aseelliseen terroristiryhmään tai vastaavaan toimintaan. Tämä on konkreettinen keino, yksi pieni, mutta mukana kaikissa niissä konkreettisissa keinoissa, joilla torjuttaisiin terrorismin uhkaa Suomessa. [Puhemies koputtaa] Onko hallitus ajatellut, että voisi toteuttaa tämän esityksen?

16.13 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. En tiedä, onko kokoomus unohtanut, mutta itse asiassa 15.9.2019 on astunut voimaan kansalaisuuden menettämistä koskeva lakimuutos, jossa kaksoiskansalaiselta

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

voidaan poistaa Suomen kansalaisuus, jos hän on syylistynyt vaikkapa terrorismirikokseen, josta on säädetty vähintään kahdeksan vuotta vankeutta, eli tällainen on jo olemassa. Totta kai tämä hallitus on myös yhdessä linjannut siinä kohdassa, kun päätimme, että lapset al-Holin leiriltä täytyy tuoda Suomeen takaisin — ei ole näiden lasten oma vika, että he joutuvat elämään sellaisessa paikassa — että terrorismilainsäädäntöä käydään läpi yhdessä. Edellinen hallitus on sitä työtä myös tehnyt. Me jatkamme sitä työtä ja parannamme niitä lakeja niin, että näistä rikoksista, jos sellaisiin ollaan syylistytty, sitten myös rangaistaan.

16.14 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopassa tehdään nyt parhaillaan silmittömiä joukkomurhia islamilaisen terrorismin nimissä. Tapetaan järkyttävällä tavalla ihmisiä tänä päivänä. Täytyy kyllä sanoa, että meidän suomalaisten tunteenilmaisut solidaarisuuden merkeissä ovat olleet aika aneemisia näiden ilmiöiden yhteydessä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] Se, millä säännöillä Euroopassa tästä eteenpäin tullaan pelaamaan, on mielestäni olennaisen tärkeää. Siksi minä kysyn hallituksestamme: Onko teillä aikomuksia saada Euroopan unionia toimimaan yhtenäisemmällä pelisäännöllä, muillakin kuin poliisiyhteistyöllä, jotta Eurooppa kykenisi torjumaan näitä ja ennaltaehkäisevällä tavalla tarttumaan sekä uhrien että ilmiöiden syntymiseen? Mitä konkreettisia keinoja meillä on ehdottaa Euroopan unionille, jottei se tässäkään asiassa jäisi liian passiiviseksi ja toimeettomaksi?

16.15 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kanervalle tärkeästä kysymyksestä, ja näen aivan samoin, että nämä ovat kysymyksiä, joissa Euroopan unionin pitäisi toimia vahvasti yhdessä. Se, että osoitetaan solidaarisuutta iskujen uhreille, kuuluu asiaan. Presidentti Niinistö on tukenut presidentti Macronin näkemyksiä vahvasti ja osoittanut sitäkin kautta korkeimmalla valtionjohdon tasolla solidaarisuutta. Tämä on tärkeä asia. Ja nyt eri ministerineuvostoissa myöskin nämä kysymykset nousevat hyvin konkreettisesti esille, niin sisäministeriön osalta kuin ulkoministeriönkin osalta. Tähän liittyvät monet asiat — rajatarkastus, rajakontrolli, millaisia ihmisiä pääsee Eurooppaan, poliisiyhteistyö, turvallisuusyhteistyö, suojelupoliisin yhteistyö, kaikilla näillä tasoilla — mutta myöskin tämä poliittinen sanoma Euroopan moniarvoisuudesta, sananvapaudesta, joka täälläkin tuli opposition puheenvuoroissa esiin, on äärimmäisen tärkeä. Näen nämä kaikki toimet tärkeänä, jotta Euroopan omaleimaisuus ja omat arvot säilyvät.

16.16 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terrorismin rahoituksen vaikeuttaminen tai estäminen on yksi osa tätä toimintaa, ja parhaillaan unionissa ollaan säättämässä tiukempia säännöksiä sellaiseen rahanpesuun, jolla tiedetään olevan kytköksiä myös terrorismin rahoittamiseen. Tämä on yksi esimerkki siitä laaja-alaisesta toiminnasta, jota tehdään.

16.16 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Varmasti meidän kaikkien ajatukset ovat ranskalaisten ja itävaltalaisien luona. Viimeksi Wienin kauniissa kaupungissa tämä karmea hyökkäys synagogaa kohtaan on järkyttänyt meitä kaikkia eurooppalaisia. On aivan välttämätöntä, niin kuin täällä on tullut ilmi sekä oppositiosta että hallituksesta, että meidän eurooppalaisia arvojamme, valistuksen aatteisiin perustuvia ar-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

voja, avoimen, vapaan yhteiskunnan arvoja, puolustetaan, ja siihen ei sovellu ääri-islam eikä mikään muukaan uskonnollinen tai poliittinen fanatismi tai kiihkoilu. Meidän pitää yhdessä kitkeä tämä kauhea väkivalta ja meidän yhteiskuntien uhka pois.

Puhemies! Kysyisinkin nyt terroristiryhmään kuulumisen ja terroristiryhmien toiminnan paremmasta rangaistavuudesta Suomessa: voisiko oikeusministeri kertoa, mitä hallitus aikoo tehdä terroristiryhmään kuulumisen kriminalisoimiselle tai muille rikosoikeudellisille keinoille, [Puhemies koputtaa] joilla terrorismiin puututtaisiin paremmin?

16.17 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo edellisellä kyselytunnilla totesin, että tämä lainvalmistelu on oikeusministeriössä vireillä. Hallitushan joulukuussa 2019 teki linjauksen, jolla päätettiin, että mennään eteenpäin terrorismilainsäädännön kanssa. Työryhmä myös sai tehtäväkseen tehdä vertailuja, ja työryhmä on tehnyt työnsä hyvin. On tullut ilmi, että Suomen lainsäädäntö on hyvin vertailukelpoinen muihin Pohjoismaihin ja myös Saksaan. Mutta työryhmä myös ehdotti, että terroristiryhmään kuulumista ja sen toimintaan osallistumista pitää jollakin tavalla nyt säätää rangaistavaksi, ja tätä on ehdotettu työryhmän omassa, aika isohkossa ehdotuksessa, joka on ollut lausuntokierroksella. Tällä hetkellä arvioidaan oikeusministeriössä, millä tavalla me menemme eteenpäin, tuodaanko tänne yksittäinen lakiesitys vai tehdäänkö kokonaisuudistus [Puhemies koputtaa] terrorismilainsäädännön osalta, ja jos kokonaisuudistusta tehdään, [Puhemies: Aika!] se on laajempi paketti.

16.19 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Nämä iskut Euroopan maissa ovat tietenkin järkyttäneet meitä kaikkia syvästi, ja keskustelua on käyty Suomessakin hyvästä syystä.

Suojelupoliisi julkaisee säännöllisesti kansallisen turvallisuuden katsauksen, ja niin kuin edustaja Talvitie totesi, siellä pohditaan niitä uhkakuvia, mitä meillä täällä on. Suojelupoliisi nosti esille erityisesti kaksi ryhmää: toisaalta äärioikeistolaiset ryhmät, toisaalta radikaali-islamistiset ryhmät ja erityisesti niitten kansainväliset yhteydet. On selvä, että näitä uhkia pitää torjua monella tasolla.

Tässä salissa hyväksyimme suurella yhtenäisyydellä tiedustelulait tässä hiljattain. Kysyn sisäministeriltä: Minkälaisia työkaluja tämä on antanut näitten uhkien torjuntaan? Minkälaista palautetta te olette saanut nyt poliisilta ja suojelupoliisilta siitä, miten nämä uudet työkalut ovat toimineet tässä työssä?

16.20 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset erittäin tärkeästä kysymyksestä edustajalle. On aivan selvää, että Suomi oli takamatkalla siinä tiedustelulakitilanteessa ennen kuin niitä lakeja oli. Nyt ne lait ovat meillä käytössä, ja ne ovat erittäin toimivat työkalut.

Olen muun muassa tiedusteluvalvontavaltuutetun ja täällä myös valiokunnan kanssa käynyt hyviä keskusteluja, ja viranomaisilta tuleva palaute on se, että ne kyllä auttavat meitä ennalta estämään, ehkäisemään usein jo hyvin varhaisessa vaiheessa tiettyjä potentiaalisesti erittäin suuriksikin mahdollisesti paisuvia asioita. Eli menemättä nyt sen enempää yksityiskohtiin, niin kuten jo viimeksi täällä samaisessa keskustelussa aiemmin mainitsin, saamme harva se päivä lisätietoa muun muassa suojelupoliisilta siitä, millaisia uhkakuvia on ja kuinka viranomaiset niihin yhdessä tarttuvat. Moniviranomaisyhteistyö on aivan kes-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

keinen keino tässä, että viranomaiset myös vaihtavat aktiivisesti tietoa ja puuttuvat asioihin aikaisessa vaiheessa.

16.21 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäministeri mainitsi tuossa äsken, että laittomasti maassa olevat ja rikoksenteikijät pyritään karkottamaan ja poistamaan maasta. Tavan suomalaisen oikeudentajuun ei mahdu se, että laittomasti maassa oleskeleville turvataan oikeus toimeentuloon ja huolenpitoon. Säilöönotto olisi se tie, että he lähtisivät täältä vapaaehtoisesti. Kysynkin, että kun mainitsitte noin, niin miten te selitätte ristiriidan, koska hallitusohjelmassa sivulla 84 lukee: ”Hallitus kehittää lainsäädäntöä ja soveltamiskäytäntöä sen edistämiseksi, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voivat nykyistä joustavammin saada oleskeluluvan työn perusteella.” Minun mielestäni te puhutte täällä nyt ristiin kansalle. Toisaalta olen onnellinen siitä, jos olette muuttamassa tätä lainsäädäntöä. Onko näin, vai pitääkö tämä sivun 84 lause paikkansa?

16.22 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti tämä asia olisi varmasti helpompi ymmärtää, jos sen haluaisi ymmärtää. Kuten sanoin aiemmin, jo aiemmat hallitukset, sisäministerit, muun muassa kokoomuksesta, [Mauri Peltokangas: Kysyn teiltä!] ovat toimineet sen eteen, että ne ihmiset, jotka täällä ovat hakenneet turvapaikkaa ja ovat saaneet kielteisen ja ovat työllistyneet ja työskentelevät ja maksavat veroja tässä yhteiskunnassa, voisivat jäädä. Esimerkiksi aiemmat sisäministerit ovat olleet järjestämässä tietynlaisia passidelegaatioita, jotta nämä ihmiset saisivat passin, jotta he saisivat sen oleskeluluvan, jotta tietäisimme, keitä nämä ihmiset ovat, miksi he ovat täällä, ja he maksavat tässä yhteiskunnassa veroja. [Juha Mäenpää: Kaikkiko?] Jos he eivät ole rikollisia, miksi he eivät voisi täällä tehdä töitä? Tämä yhteiskunta ikääntyy, tarvitsemme työvoimaa, ja nämä ihmiset ovat potentiaalisesti olleet täällä vuosia. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Puhemies koputtaa] En usko, että kukaan haluaa sellaista yhteiskuntaa, jossa yhä useampi ihminen jää johonkin yhteiskunnan reunoille, niin ettemme tiedä lainkaan, keitä he ovat ja mitä he täällä tekevät. Onko se yhteiskunta sellainen, jonka perussuomalaiset haluavat?

16.23 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä vaiheessa, kun oikeusministeriö selvittää nyt näitä terrorismirikossääntelyn uusia rangaistusmuotoja, niin pyyntö: selvittääkää myös sellaisia rangaistumalleja, joilla tosiasiallinen, pitkä eristäminen mahdollistetaan. Nythän meillä on Euroopassa tilanne, että yhä useampi terroririkoksista tapahtuu henkilöiden toimesta, ketkä ovat jo istuneet vankilassa. Vankila ei tule parantamaan, pikemminkin päinvastoin, ja sen takia vaikka sellaiset mallit kuin Norjan malli, jossa tosiasiallinen varmuusvankeus jatkuu ja jatkuu, saattavat paremmin pystyä eristämään nämä henkilöt yhteiskunnasta.

Mutta tärkeämpi kysymys: Nythän Euroopassa käydään keskustelua islamilaisen maailman ja eurooppalaisten arvojen välillä — avoin yhteiskunta, ihmisoikeudet, demokratia. Missä on yhtenäinen Eurooppa? Macron on yksin. [Leena Meri: Niin on!] Missä on yhtenäinen Eurooppa? Mitä Suomen hallitus on nyt tehnyt sen eteen, että Euroopan unioni toimisi yhdessä reagoiden [Puhemies koputtaa] esimerkiksi Turkin Erdoğanin väitteisiin?

16.24 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki Euroopan unionin jäsenmaat ovat tuominneet Ranskan iskut. Meillä oli Eurooppa-neuvoston

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

kokous, jossa annoimme yhteisen julkilausuman ja täysin yhdenlinjaisesti tuomitsimme nämä kamalat iskut. Meillä on myös ensi viikon jälkeen 19.11. Eurooppa-neuvoston kokous, jonka pääasiallinen teema on tämä koronavirustilanne, mutta varmasti siellä tätäkin kokonaisuutta sivutaan Wienin iskujen osalta, ja itse olen lähettänyt Itävallan kanslerille Sebastian Kurzille, kollegalle, surunvalittelut ja osanottoni Itävallan iskujen uhrien omaisille ja läheisille ja koko Itävallan kansalle. On aivan selvää, että me yhdessä tuomitsemme nämä järkyttävät iskut ja seisomme yhdessä rintamassa tätä kamalaa terrorismia vastaan.

16.25 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Arvoisa pääministeri, nyt olisi aika siirtyä kyllä jo puheista tekoihin. Suomenkin olisi syytä alkaa karkottamaan, perumaan oleskelulupia niiltä, joilla on selvät kytkökset islamistiseen terrorismiin. Laittomasti maassa olevat tulee pistää maasta ulos, heidät tulee ottaa säilöön ja sen jälkeen aloittaa karkotusprosessi. On kansainvälisen oikeuden vastaista, että Irak ei ota vastaan omia kansalaisiaan. Perussuomalaisten mielestä tätä ei yksinkertaisesti tule hyväksyä. Kysyn hallitukselta: miksi ette ole näiden viimeaikaisten tapahtumien johdosta Suomessakin ryhtyneet toimiin islamistista terrorismia kannattavien, täällä Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten karkottamiseksi?

16.26 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio tässä itsekkin toteaa, että Irak ei vastaanota näitä ihmisiä. Ymmärrätte varmasti ristiin tässä omassa puheenvuorossanne. [Välihuutoja — Juha Mäenpää: Voisi ottaa säilöön!] On myös muita kolmansia maita, joiden kanssa yksikään eurooppalainen valtio ei ole täydellisesti onnistunut siinä, että nämä valtiot vastaanottaisivat omia kansalaisiaan. Tästä jokainen sisäministeri, jokainen pääministeri ja ulkoministeri ovat varmasti samaa mieltä, että tätä pitää kehittää, ja tämä on osa sitä eurooppalaista uutta maahanmuuttopakettia ja sitä uudistusta, että niitä palautuskäytäntöjä ja -politiikkaa yhdessä pyritään parantamaan.

Kuten aiemmin jo sanoin täällä, yksikään ministeri meistä ei palauta täältä ihmisiä mihinkään. Viranomaiset toimivat. Poliisi on tässä toimivaltainen viranomainen, joka tekee karkotuksia ja palautuksia. Minä kyllä luotan suomalaiseen poliisiin. En ole ihan varma, luottavatko perussuomalaiset aina.

16.27 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tavion kysymykseen kuului Irak erityisesti. Kun kävin siellä viime kesänä Bagdadissa ja Erbilissä, niin yhtenä keskustelun pääaiheena oli tämä palautuskysymys Irakin ulkoministerin ja Irakin hallinnon kanssa. Irakhan tekee siinä tällä hetkellä kaksi poikkeusta; tietysti ottaa vastaan vapaaehtoisesti palaavat mutta ottaa myös vastaan rikostuomion saaneet henkilöt, eli rikolliset otetaan sinne maahan vastaan. Tämä on tärkeä asia, mutta totta kai pitäisi olla niin, että Irakiin voisi palata normaalisti näissä olosuhteissa. Samat teemat ovat olleet viimeaikaisella käynnilläni Afganistanissa Afganistanin hallinnon kanssa. Afganistanin velvollisuus on ottaa vastaan omia kansalaisiaan.

16.28 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On arvokasta, että eduskunta käy tällaisen keskustelun ja tuomitsee jyrkästi nämä väkivallanteot, terroriteot, joita Euroopassa on tapahtunut. Luulen, että koko eduskunta myöskin tukee hallitusta sii-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

nä, että hallitus on painavasti tuominut nämä teot ja myöskin surunvalitukset ovat menneet.

Täällä on myöskin ollut vahvaa näkemystä siitä, että tarvitaan yhteistä eurooppalaista lähestymistapaa näissä asioissa, ja yksi instrumentti on tietysti meille tulossa; komissio on tehnyt esityksen uudesta maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikasta. Haluaisin kysyä hallitukselta: nähdäänkö tässä myöskin yksi väline, jossa me löydämme yhteisen eurooppalaisen tavan suhtautua näihin kysymyksiin?

16.29 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset erittäin hyvästä kysymyksestä. Hallitus käsittelee piakkoin hallituksen ja Suomen yhteistä kantaa, joka myöhemmin sitten eduskuntaan myös tulee keskusteluun, tästä kokonaisuudesta. Kyseessä on siis komissiolta satojen sivujen uudistusehdotus, jota on odotettu vuosia. Kuten olen aiemminkin sanonut täällä, kyseessä on ikään kuin vaa'an kaksi eri kuppia, joiden täytyy olla tasapainossa, niin että yhtä aikaa meillä ulkorajavalvonta on vahvaa ja sitä vahvistetaan jatkuvasti — tämä on erityisen tärkeää Suomelle ulkorajavaltiona — ja samaan aikaan nähdään, että Euroopassa jaetaan yhteistä vastuuta. Kannetaan jokainen oma kortemme kekoon, yksikään maa ei saa olla vapaamatkustaja, ja samalla turvataan ihmisoikeudet, perusoikeudet siinä turvapaikkaprosessissa. Tämä tulee olemaan hyvä työkalu varmasti.

16.30 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon Ranskan terrori-iskuun liittyy hyökkäys kirkkoon ja seurakunnan työntekijän brutaali murhaaminen. Itävallassa kysymys oli hyökkäyksestä synagogaan ja juutalaisyhteisöä kohtaan. Vuosisatojen ajan Euroopassa on totuttu siihen, että kirkkoista ja jumalanpalveluspaikoista voidaan hakea suojaa. Siksi luulen, että juutalais-kristilliset arvot pikkuhiljaa hylkäämässä oleva Eurooppa ei oikein ymmärrä, miten vakavasta hyökkäyksestä näissä molemmissa terroriteoissa oli kysymys. Nämä olivat hyökkäyksiä eurooppalaisten arvojen ytimeen, ja se, että ne kohdistuivat jumalanpalveluspaikkoihin, ei ollut millään tavalla sattumaa. Olisinkin halunnut kysyä arvoisalta hallitukselta: Ymmärrätekö te, miten vakavista hyökkäyksistä on kysymys? Onko mahdollista, että esimerkiksi Suomessa jumalanpalveluspaikkoja kohtaan tulee vastaavanlaisia hyökkäyksiä, koska Suomessahan esimerkiksi juutalaisia synagogia kohtaan on ollut ilkivaltaa ja erilaisia häirintöjä?

16.31 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah otti erittäin tärkeän asian esille, ja se liittyy eurooppalaiseen arvopohjaan, myöskin uskonnonvapauden ja oikeuteen harjoittaa uskontoa Euroopassa. Tämä kuuluu juuri niihin eurooppalaisiin perusarvoihin, joista täällä on tänään puhuttu. Juuri tämä Ranskan terroriteko, joka vielä liittyy sitten kirkkoon ja kirkossa käyviin ihmisiin, sen takia sattui erityisen paljon, koska siihen liittyy myöskin tämä meidän oma arvopohjamme. Sama koskee tietysti juutalaisyhteisöä. Olen puhunut myös Israelin suurlähettilään kanssa näistä kysymyksistä nyt aivan viime aikoina, ja he kokevat nimenomaan, että Euroopassa on kaksi uhkaa juutalaisväestölle. On äärioikeiston uhka — näitä iskuja on valitettavasti ollut — ja sitten on islamilaisen terrorin uhka, ja juutalaisvähemmistö koko Euroopassa pyytää nyt meidän kaikkien apua ja meidän kaikkien tukea. On erittäin tärkeää, että osoitamme heille tällaisessa tilanteessa solidaarisuutta. Tämä Wienin tapaus oli taas muistutus siitä, että meidän pitää suojella myös näitä uskonnollisia vähemmistöjä.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vielä tämän aihealueen esille nostanut edustaja Mäkelä, ja sen jälkeen muihin aiheisiin.

16.32 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palataan vielä siihen länsimaiseen sananvapauteen, josta nyt Ranskassa ja Itävallassa maksetaan kallista hintaa. Suomessahan tällä sananvapauden anteeksipyytelyllä on pitkät ja surulliset perinteet. Vuonna 2006 silloinen pääministeri Vanhanen pahoitteli ja pyysi anteeksi julkisesti, että Suomessa julkaistiin profeetta Muhammedin pilakuva. Kokoomuksen riveistä vihjailtiin tuolloin jopa lakimuutoksia, että tällaisten kuvien julkaisu estettäisiin. Silloin laitettiin poliisi julkaisijan perään. Nyt sentään poliisi tehostaa toimintaansa ja näkyvyyttään kohonneen terrorismin uhan torjumiseksi. Onko siis jotain opittu?

Kun ei ole vielä selvää vastausta tällä kyselytunnilla saatu, kysyn vielä kerran vaikka sitten pääministeriltä: Kumartuuko Suomen hallitus edelleen islamistisen terrorin edessä, vai oletteko oppineet noista ajoista? Pidätkö nyt sananvapauden ja suomalaisten puolia nöyristelemättä? [Jussi Halla-aho: Kylläpä älämölö nousee vasemmalla! — Välihuutoja]

16.33 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Välihuutoja — Puhemies: Kuunnellaanpa vastaus!] Arvoisa eduskunta, kyllä Suomen hallitus täysin yksiselitteisesti tuomitsee kaikenlaisen terrorismin ja väkivallanteot niin Suomessa kuin kaikkialla Euroopassa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.2. Suullinen kysymys Vastaamon tietomurrosta (Sari Multala kok)

Suullinen kysymys SKT 142/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten seuraaviin aiheisiin, edustaja Multala.

Keskustelu

16.33 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Meitä on viime viikkoina järkyttänyt Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurto. Luottamuksellisia potilastietoja päätyi väärin käsiin, peräti kahteen otteeseen. Tietomurto ja potilastiedoilla kiristäminen ovat raukkamaisia tekoja, ja varmasti me kaikki toivomme, että tekijä saadaan kiinni. Tietomurto on horjuttanut luottamustamme tietojärjestelmien luotettavuuteen, kansalliseen ja sisäiseen turvallisuuteenkin. Luottamus yksityisten tietojen suojaan on tärkeää ihmisten turvallisuudentunteen kannalta. Tietomurron ja kiristyksen uhreiksi joutuneet tarvitsevat tukea vielä pitkään. Onneksi sitä on ollut myös tarjolla. On ollut hienoa huomata, että suomalaiset ovat yhtenä rintamana ilmaisseet tukeaan rikoksen uhreille.

Aikooko hallitus nyt varmistaa tuomioistuimille, poliisille ja muille viranomaisille riittävät voimavarat tämän häikäilemättömän rikoksen selvittämiseksi? Ja varmistaahan hallitus, että Vastaamon tietomurron kymmenettuhannet uhrit saavat asianmukaisesti oikeutensa?

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

16.34 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. — Tämä tapaus on todellakin järkyttänyt aivan varmasti jokaista suomalaista ja yleistä turvallisuudentunnetta tässä yhteiskunnassa, kokemusta siitä, että aina uskaltaa pyytää apua, tukea ja turvaa, että viranomaisiin ja auttajiin voi aina luottaa. Tämä tunne on valitettavasti tässä tapauksessa monella ropissut ja karissut. Sen takia hallitus onkin panostanut siihen, että yhtäältä on mahdollisimman nopeasti kerätty kriisiapua näille uhreille, ja sen jälkeen, ja samaan aikaan, on jo lähdetty varmistamaan, että tällaista ei enää koskaan pääsisi uudestaan tapahtumaan.

Meillä ovat nyt prosessit meneillään eri ministeriöissä, kuinka puuttua vaikkapa yritysten toimintaan jatkossa vahvemmin, varmistaa se, että tällaista tietomurtoa ei pääse tapahtumaan, että järjestelmät ovat niin hyvin suojattuja, ja toisaalta, kuinka vaikkapa vahvaa tunnistautumista täytyisi levittää kaikkialle tässä yhteiskunnassa. Erittäin tärkeä kokonaisuus.

Olemme juuri lisänneet poliisien resursseja, muun muassa ensi vuodelle tulee uusia poliiseja juurikin verkkorikostorjuntaan. Nyt tässä akuutissa tilanteessa tietysti aivan keskeistä on myös, [Puhemies koputtaa] että keskusrikospoliisi saa kaiken rauhan selvittää tämän järkyttävän teon ja saada tekijät vastuuseen.

16.36 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys, ja on erittäin tärkeitä, että meidän viranomaiset ja poliisi saavat nyt rauhassa tehdä sitä työtä, ja toivottavasti rikoksentekijät myös joutuvat kiinni. Siitähän tässä tietysti nyt on kyse: me tarvitsemme esitutkintaa, joka sitten löytää sen syyllisen tai ne syylliset, jotta sitten tuomioistuimissa voidaan käsitellä näitä asioita. Mutta riippumatta siitä kuitenkin on niin, että jokaisella, joka on nyt joutunut tämän vakavan rikoksen uhriksi, on myös oikeus vahingonkorvaukseen, jos on kärsinyt siitä suoraa vahinkoa, ja kaikki mahdollinen apu tietenkin annetaan. Rikosuhripäivystys on jo tähän mennessä ottanut vastaan monta, monta puhelua, ja viranomaiset ovat myös poikkihallinnollisesti tehneet hyvää työtä, ja rikosten uhreja yritetään kaikin keinoin nyt auttaa. Toivottavasti me saamme nämä vakavan rikoksen tehneet rikolliset kiinni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihealueesta haluavat kysymyksiä esittää, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.37 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaamon tietomurrossa vietiin ilmeisesti jopa 40 000 henkilön potilastiedot. Tallennettuja tietoja ovat olleet nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, laskutustiedot sekä eritasoiset potilaskertomukset ja terapia-aineistot. Näiden tietojen päätyminen väärin käsiin on aiheuttanut vakavaa kärsimystä uhreille.

Pelkään pahoin, että näin suuren uhrimäärän oikeuskäsittely vie vuosia. Voi myös olla, että ennen kuin prosessi on ohi, korvauksen saaminen voi muuttua vaikeammaksi ajan myötä. Jotta jokainen rikoksen uhriksi joutunut saisi tarvittavan avun ja korvauksen kärsimyksistään, voitaisiin harkita myös poikkeuksellisia keinoja tällaisessa tilanteessa. Kysyisinkin hallitukselta: oletteko harkinneet erillislakia, jolla Vastaamon tietomurron uhreille voitaisiin korvata rikoksesta aiheutuneita vahinkoja ja kustannuksia?

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

16.38 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme ole vielä sellaista erillistä lakia ajatelleet. Lähtökohta on kuitenkin se, että meillä on Suomessa hyvä lainsäädäntö. Meillä on lainsäädäntö, joka lähtee siitä, että kun rikos on tapahtunut, poliisi selvittää, ja silloin, kun meillä on henkilö tai henkilöitä, jotka ovat rikoksesta epäiltyjä, niin heitä kohtaan syyttäjä nostaa syytteen, ja siitä se lähtee sitten tuomioistuimiin.

Meillä on ollut Suomen historiassa myös aikaisemmin sellaisia isompia rikosvyyhtejä, mutta tämä on kyllä ainutkertainen, toivottavasti ainutlaatuinen, tässä on niin paljon uhreja. Mutta tässä tilanteessa vielä on liian aikaista sanoa, mitä kaikkea tähän vaaditaan. Tietenkin hallitus tulee pitämään huolta siitä, että meidän tuomioistuinlaitos kykenee sitten hoitamaan näitä asioita ja näitä keissejä, kun ne sinne tulevat. Se on äärimmäisen tärkeää, ja se on myös haasteellista, mutta toivotaan nyt ensin, että keskusrikospoliisi saa näitä tekijöitä tai tekijän kiinni.

16.39 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää hallitusta ja vastaavia ministereitä siitä, että te asiaankuuluvalla vakavuudella otitte kiinni ripeästi tähän järkyttävään rikokseen. Myös kokoomus pitää tärkeänä sitä, että tehdään kaikki mahdollinen uhrien auttamiseksi.

Kokoomus pitää tärkeänä myöskin sitä, että roistot saadaan kiinni. Ne sikamaiset ihmiset, jotka kiristävät ihmisten mielenterveyteen liittyvillä henkilökohtaisilla tiedoilla, ansaitsevat jäädä kiinni ja saada tuomion.

Kolmanneksi on välttämätöntä, että luottamus yhteiskuntaan ja henkilökohtaisten tietojen turvallisuuteen digitaalisessa maailmassa ja terveystaloudessa säilyy. Tämä ei ole hallitus—oppositio-kysymys, vaan tämä on yhteinen asia, ja kysyisinkin: mitä me voimme yhdessä tehdä, jotta luottamus suomalaiseen yhteiskuntaan, tietoturvaan ja meidän palveluihin säilyy? [Antti Kurvinen: Tyylikäs puheenvuoro!]

16.40 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan lämpimästi kiittää edustaja Orpoa tästä erittäin rakentavasta ja yhteistyöhakuisesta puheenvuorosta. Kyse on todellakin siitä, että tämä järkyttävä, vastenmielinen teko on ehkä viimeistään herättänyt meidät ymmärtämään sen, että kyberturvallisuus ja ylipäätään ihmisten tietosuojat on paitsi perusoikeus myöskin tämän yhteiskunnan selkäranka siinä datataloudessa, jota kohti olemme menossa. Ja siksi — kun nyt ensiksi huolehditaan siitä, että tämän järkyttävän tapauksen uhrin saavat kaiken mahdollisen avun — katsoimme tulevaisuuteen, ja olen pääministeriltä saanut tehtäväksi olla koordinoimassa tämän alan ja kyberturvallisuuden kaikkia aloja koskevaa yhteistyötä siten, että varmistetaan, että finanssialalla, energia-alalla, telealalla, sote-, infra- ja liikennealalla, kaikilla näillä yhteiskunnan kannalta ja myös yksilön kannalta tärkeimmillä alueilla [Puhemies koputtaa] huolehditaan turvallisuudesta ja siitä, että luottamus palautuu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.3. Suullinen kysymys potilastietojärjestelmien tietoturvasta (Merja Kyllönen vas)

Suullinen kysymys SKT 143/2020 vp

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kyllönen.

Keskustelu

16.41 **Merja Kyllönen vas:** Arvoisa herra puhemies! Psykoterapiayritys Vastaamoon tehty järkyttävä tietomurto ei saa unohtua, vaikka mediakohu onkin jo laantunut. Teko heikentää yhteiskunnallista luottamusta terapiapalveluihin ja yleisemmin sote-palveluihin. Valitettavasti teko myös nostaa ihmisten kynnystä hakea terapia-apua. Teko on törkeä yksityisyyden loukkaus, jolla on pitkäaikaisia vaikutuksia. Rikos vaikuttaa niin uhreihin kuin heidän perheisiinsäkin, mutta myöskin koko yhteiskuntaan. Monet yksityiset sote-yritykset toimivat isolta osin julkisilla varoilla. Jotta vastaavat rikokset voidaan jatkossa estää, tulee tarkastella, miten arkaluontoisia potilastietoja voidaan suojata nykyistä paremmin. Miten hallitus aikoo varmistaa sote-alan tietojärjestelmien riittävän tietosuoja- ja tietoturvatason ja -valvonnan, ja miten me yhdessä turvaamme terapiaan pääsyä myös julkisella sektorilla? — Kiitos.

16.43 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustajaa erinomaisesta kysymyksestä, ja itse asiassa varmasti te ja koko eduskuntakin olette viimeisten vuosien aikana käyneet todella paljon keskustelua siitä, millä tavalla potilastietojärjestelmät voisivat olla turvallisempia. Sen takia on sosiaali- ja terveysministeriössä ollut käynnissä nyt viimeiset ajat todella kuumeisesti se, että me saisimme näitä potilastietojärjestelmiä parannettua.

On auttamatta selvää, että psykoterapiapalveluita tarjoavan Vastaamon tietovuoto ja tämä kiristysyritys, joka liittyy näiden palveluiden käyttäjiin, on järkyttävä. Se on järkyttävä sen takia, että ihmisten pitää pystyä luottamaan siihen, että arkaluontoiset tiedot ovat turvassa. Ja kun olemme jo heränneet aikaisemmin yhteiskuntana siihen, että tämä nykymeno ei voi jatkua näiden sote-palveluiden tuottajien tietojärjestelmien osalta siinä, että meillä A- ja B-tason järjestelmiä — joista tämä Vastaamon järjestelmä on ollut B-tasolla — niin nyt tänään valtioneuvoston istunnossa toteutettiin pitkäaikainen haave siitä, [Puhemies koputtaa] että kaikki siirtyy A-tasolle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.4. Suullinen kysymys mielenterveyspalveluiden saatavuudesta ja potilastietojärjestelmien tietoturvasta (Sofia Virta vihr)

Suullinen kysymys SKT 144/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Virta.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Keskustelu

16.44 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Tämä Vastaamon tietomurto on paitsi valtava inhimillinen tragedia myös digitaalinen suuronnettomuus, jonka jäljiltä on nyt kymmeniätuhansia rikoksen uhreja. Monen suomalaisen turvallisuudentunnetta on nyt rikottu, ja olen äärettömän pahoillani jokaisen puolesta, jota tämä järkyttävä rikos on kosketanut.

Haluan kiittää hallitusta siitä, että se yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa on järjestänyt nopeasti apua uhreille ja heidän läheisilleen. Meidän tulee nyt onnistua varmistamaan, ettei kynnys hakeutua mielenterveyspalveluihin kasva enää yhtään entisestään, ja meidän on saatava tähän maahan sellaiset mielenterveyspalvelut, että kun sitä apua uskaltaa, jaksaa ja rohkaistuu hakemaan, niin sitä myös silloin saa. Siksi me vihreät kannatamme terapiatakuuta.

Kysynkin ministeri Kiurulta ja ministeri Ohisalolta: mihin toimiin hallitus ryhtyy mataltaakseen mielenterveyspalveluiden saatavuuden kynnystä, sekä miten jatkossa nyt varmistetaan, että arkaluontoisia tietoja sisältävien järjestelmien tietoturvat ovat aidosti riittävässä tasolla estämään tällaiset digitaaliset suuronnettomuudet ja järkyttävät rikokset, joilla horjutetaan myös aina maamme sisäistä turvallisuutta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vastaus ministeri Kiurulta.

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti tähän jälkimmäiseen kysymykseen on hyvä jatkaa tuota äskeistä puheenvuoroani, että meillä on nyt tarkoitus todella tämän päivän valtioneuvoston päätöksen johdosta tuoda eduskuntaan käsittelyyn hallituksen esitys, jossa kaikki potilastietojärjestelmät kuuluisivat jatkossa luokkaan A. Niitä koskisi Kela, koordinoiminen, niin sanotusti yhteensopivuus Kelan järjestelmien kanssa eli kova testaus siinä, että ollaan ylipäänsä sillä tietoturvan tasolla, millä pitää olla. Ja myöskin sitten vaatimuksenmukaisuustodistus vaadittaisiin. Tältä osin tämä loikka tulee olemaan merkittävä ja varmaan vastaa juuri edustajan kysymykseen, ja uskon, että eduskunnassa tätä asiakastietolain muutosta kannatetaan. Tämä siis syntyi nyt hallituksen neuvottelun tuloksena viime viikolla. Tähän varattiin riittävät resurssit, ja tämä loikka tehdään. Tämä on merkittävä muutos.

Edustaja kysyi myös siitä, millä tavalla mahdollisuus päästä näiden palveluiden piiriin paranee. On sanottava täällä, että me olemme monta kertaa keskustelleet siitä, että perustason toiminnassa valitettavasti sote-maailmassa ei saada matalan kynnyksen keskustelua apua alkamaan nopeasti, ja siksi hoitotakuu, [Puhemies koputtaa] joka olisi viikossa toteutettavissa, on vastaus siihen, [Puhemies: Aika on nyt täynnä!] että nopeammin on toimittava.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.5. Suullinen kysymys vahvasta sähköisestä tunnistautumisesta (Eeva-Johanna Eloranta sd)

Suullinen kysymys SKT 145/2020 vp

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eloranta.

Keskustelu

16.46 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Terapiakeskuksen tietomurto on järkyttänyt meitä kaikkia. Nyt on välttämätöntä, että yhteiskunnan toimin minimoidaan uhreille koituvat haitat. Tietovuodon uhrin joutuvat elämään jatkuvassa pelossa, käyttäkö joku heidän nimeään ja henkilötunnustaan luotollisten verkko-ostosten tekoon tai pikavippien ottamiseen. Toisen ihmisen nimissä voi pelkästään näillä tiedoilla tehdä myös aiheettoman osoitteenmuutoksen tai ilmoittaa toisen ihmisen vaikkapa yrityksen vastuuhenkilöksi tämän tietämättä. Tuhansien, jopa kymmenientuhansien kansalaisten henkilötunnusten paljastuminen verkossa pakottaa pohtimaan pelkän henkilötunnuksen käytön kieltämistä tunnisteena ilman vahvaa tunnistamista. Kysynkin hallitukselta: tuletteko tekemään tarvittavat muutokset, jotta luottokaupassa tai sähköisessä viranomaisasioinnissa vaadittaisiin aina vahvaa tunnistamista pelkän nimen ja henkilötunnuksen sijaan?

16.47 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ministeri Paateron puolesta, jolle asia varsinaisesti kuuluu. On juuri niin, että tämä tuhoisa työ ei ainoastaan koske haavoittuvimmassa asemassa olevia ihmisiä, jotka ovat hakeneet apua ongelmiinsa — ja nyt ne ongelmat ovat moninkertaistuneet — vaan samalla mahdollisesti myöskin uudet avuntarvitsijat ovat estyneet hakeutumasta avun piiriin ja tämä painajainen jatkuu. Siksi valtiovarainministeriössä selvitetään paria tilannetta, että voitaisiinko uuden henkilötunnuksen myöntäminen toteuttaa nykyistä helpommin. Siihen on ollut hyvin korkea kynnys tähän saakka. Tämä olisi ehkä ensiapua niille kymmenilletuhansille ihmisille, jotka nyt tätä apua kipeästi tarvitsevat. Mutta myöskin on selvää, että juuri tekeillä olevat vahvan tunnistautumisen menetelmät ovat niitä, joiden on tarkoituskin tulla käyttöön yhä useammassa palvelussa, [Puhemies koputtaa] niin että jokainen suomalainen voi varmistua siitä, että julkisen vallan tuottama henkilötunnistautuminen on turvallinen.

16.49 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyberrikoksisuuden näytön saaminen näistä teoista on usein hyvin haasteellista. Yleisesti verkon kautta tapahtuvien tietomurtojen ongelmana on se, kuinka osoitetaan, kuka tekoon on syyllistynyt, ja kuinka hänet saadaan oikeudelliseen vastuuseen. Asiansa osaava rikollinen, jopa keskitason harrastaja, pystyy peittämään jälkensä verkossa siten, että sen jäljittäminen on erittäin työlästä ja usein jopa mahdotonta. Kysymykseni kuuluu, arvoisa hallitus: onko meidän kyberrikollisuuslainsäädäntömme tai siihen liittyvät lakipykälät sellaisella tasolla, että meillä on riittävät mahdollisuudet selvittää näitä rikoksia, vai olisiko aika tehostaa kyberrikollisuuslainsäädäntöä ja kyberturvallisuuslainsäädäntöä siten, että arvioidaan uudestaan koko kokonaisuus, jotta jatkossa tällaisetkin konnat saadaan paremmin vastuuseen?

16.50 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset erittäin tärkeästä kysymyksestä. Tässä aiemmin edustaja Orpo hyvin sanoi, että kysymys on yhteinen, ja uskon, että hallituksessa jaetaan se näkemys, että hyviä vinkkejä otetaan

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

vastaan. Yksittäiset ihmiset ovat lähestyneet hallituksen ministereitä kertoessaan, kuinka vaikeaa on vaikkapa omien tietojen suojaaminen paremmin. Nämä kaikki vinkit otetaan jatkotyössä, muun muassa STM:n ja LVM:n valmistelussa, huomioon. Mielellämme kuulemme myös opposition ajatuksia. Jos ja kun varmasti löytyy kyberrikollisuuden piiristä lainsäädännöstä sellaisia kohtia, joita voimme korjata, niin uskoisin, että halua löytyy myös niitä lähteä korjaamaan. Faktahan on se, että rikollisuus etsii ja löytää jatkuvasti uusia muotoja erityisesti ajassa, jossa olemme siirtyneet vahvasti koko yhteiskuntana verkoon monessa: tekemään töitä ja viettämään aikaa välillä enemmän kuin perheenjäsenten kanssa. Silloin tietysti tarvitaan lainsäädännön tarkastelua, jatkuvia resurssien kehittämisiä eri viranomaistahoilla ja, taas kerran, sitä vahvaa viranomaisyhteistyötä [Puhemies ko-puttaa] ja tiedonvaihtoa viranomaisten kesken.

16.51 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Suomessa on kaikista OECD-maista eniten mielenongelmia — siis kaikista eniten. Ahdistuneisuus koskettaa jopa sataatuhatta lasta ja nuorta. Masennus vei yhdeksän ihmistä eläkkeelle joka päivä vuonna 2017. Mitä konkreettisia ennaltaehkäiseviä toimia hallitus aikoo tehdä, että suomalaiset lapset ja nuoret voisivat paremmin? Tähän tarvitaan myös priorisointia. Kouluihin tarvittaisiin tällä hetkellä psykologeja 50 miljoonalla, teiltä on tulossa siihen 10. Miksi ette pysty priorisoimaan suomalaisten lasten ja nuorten hyväksi?

16.52 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus tekee kyllä monia toimia lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja myöskin mielenterveyden vahvistamiseksi. Yksi tällainen konkreettinen toimenpide on oppilas- ja opiskelija-huollon palveluiden vahvistaminen eli koulupsykologien ja koulukuraattoreiden määrän lisääminen, johon tällä vaalikaudella tullaan käyttämään 29 miljoonaa. Edustaja tässä viittasi ensi vuoden talousarviossa olevaan määrärahaan, mutta tämä tulee nousemaan vuodesta toiseen niin, että tämän vaalikauden lopussa ollaan siinä 29 miljoonassa.

Ehkä vielä oleellisempaa on se, että lainsäädäntömuutoksella myöskin tullaan säättämään mitoituksista näihin palveluihin, mikä tarkoittaa sitä, että meillä on vahvempaa sääntelyä sen osalta, paljonko näitä ammatillaisia pitää olla eri puolilla Suomea kouluissa työskentelemässä, jotta myöskin pystytään nykyistä paremmin ja nykyistä alueellisesti tasa-arvoisemmin turvaamaan se, että lapset ja nuoret myöskin saavat apua, kun sitä hakevat siellä omassa oppilaitoksessa tai koulussa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan tähän teemaan vielä edustaja Sarkomaa, ja sen jälkeen vaihdetaan aihetta.

16.53 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turvallisuuden kuuluu se, että ihmiset voivat luottaa siihen, että tiedot pysyvät luottamuksellisina, kun terveystalvveluita käytetään, ja nyt tämä luottamus on kokenut kovan kolauksen. Tuo tietomurto Vastaamoon oli todellakin vastenmielinen rikos, ja se saattaa nostaa kynnyistä hakeutua terapiapalveluihin. Tämä saattaa vahingoittaa meidän mielenterveystalvveluita pitkälle tulevaisuuteen. Onkin hyvä yhdessä miettiä, mitä me voisimme tehdä, että rakentaisimme tuota luottamusta.

Turvattomuutta lisää myöskin se, että perusterveydenhuollossa meillä ei ole yhdenvertaisesti saatavilla palveluita, ja siksi mielenterveysjärjestöt tekivät Terapiatakuu-kansa-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

laisaloitteen, jonka käsittely on pettymykseksemme ollut eduskunnassa pysäytettynä. Vuosi on nyt kulunut, ja eduskunnan olisi nyt vihdoinkin yhdessä käsiteltävä tuo aloite. Kysyn nyt hallitukselta: kun kaikki eduskuntapuolueet, viimeksi tuolla vihreät, totesivat, että he kannattavat, niin kuin me kaikki kannatamme, tuota terapiatakuualoitetta, onko hallitus valmis siihen, että toisitte lakiesityksen ja määrärahat tähän terapiatakuualoitteeseen, että voisimme vihdoinkin tehdä terapiatakuusta totta? [Puhemies: Nyt on aika täynnä!] Tämä lisäisi turvallisuutta. — Kiitos puhemies!

16.54 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä eduskunnassa on vahva tahto siihen, että hoitoonpääsyä parannetaan. Siitä on käyty pitkä keskustelu täällä kuluneen vuoden aikana, että pitääkö lähteä vain siitä, että parannetaan psykiatriisiin palveluihin pääsemistä, vai parannetaanko kaikkiin sote-palveluihin pääsemistä. Tältä osin me olemme linjanneet, että sen lisäksi, että tarvitsee olla saatavilla paremmat mielenterveyspalvelut heti hoitotakuun tiukemmassa toteutumisessa, tarvitsee olla kaikki sote-palvelut paremmin saatavilla, eikä näiden vaivojen laatua, olipa se sitten polvivaivaa tai mielenvaivaa, tässä pitäisi lähteä erittelemään. Tämä on minusta iso, tärkeä askel, että ihmiset eivät leimaudu. Kaikkia koskisi sama hoitotakuu.

Edustaja on aivan oikeassa siinä, että yksi isoimpia kysymyksiä on se, että hoitotakuuta koskeva lainsäädäntö saadaan eduskunnan käsittelyyn, ja heti kun se on valmis, minä tuon sen tänne. Niin kuin tiedätte, tämä korona-aika on viivästyttänyt tämän lainsäädännön valmistelua. Helppoa ei tule olemaan siinä, [Puhemies koputtaa] että maailma muuttuu perustasolla niin, että mielenterveyspalvelut otetaan toimintalinjaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.6. Suullinen kysymys eturauhassyövän seulonnasta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 146/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaan aiheeseen, edustaja Tanus.

Keskustelu

16.55 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Naisten syöpien seulontaan on Suomessa panostettu jo monien vuosikymmenten ajan. Mammografia- ja papaseulonnat ovat parantaneet naisten mahdollisuutta selvittää syövästä, ja ne mahdollistavat syövän löytymisen jo esiastevaiheessa. Toisin on miesten kohdalla. Suomen yleisin syöpä on miesten eturauhassyöpä, johon kuolee joka vuosi noin 900 miestä. Sairastuneita on yli 5 000. Siitä huolimatta meillä ei valitettavasti vielä ole otettu eturauhassyövän toteutuksen mahdollistavaa seulontaa käyttöön. Syövästä selviytymisen kannalta on kuitenkin olennaista, että syöpä löydetään ajoissa, ennen kuin se on päässyt leviämään laajemmin.

Hallitusohjelmassa painotetaan monessa kohtaa tasa-arvon toteutumista. Kysyisinkin asianosaisilta ministereiltä: miten hallitus aikoo edistää miesten tasa-arvoa terveydenhuollossa ja miesten mahdollisuuksia selvittää tästä miesten ja koko Suomen yleisimmästä syövästä?

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Edustaja nostaa ihan oikean kysymyksen esiin. EU-puheenjohtajuuskaudella me puhuimme paljon ennaltaehkäisystä ja siitä, että me voisimme tehdä hyvinvointitaloudellisia panostuksia etukäteen, ja tätä kautta kysymys kiertyy aina takaisin siihen, voitaisiinko ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa parantaa ennaltaehkäisevästi ja sitä kautta saada sitten mahdollisesti myöhemmin kustannuksia vähemmäksi. Tämä on iso kysymys sosiaali- ja terveydenhuollossa ylipäätäänkin.

Edustaja kysyi suoraan, onko ohjelmassa eturauhassyövän mukaan ottaminen laajempaan seulontaan, ja valitettavasti tässä yhteydessä minun täytyy sanoa, että tällä hetkellä ei sellaista suoraan osoitettua määrärahaa tälle vielä ole, mutta on hyvä sanoa, että esimerkiksi suolistosyöpien osalta me liikumme nyt siinä suunnassa, että nämä seulonnat tulevat laajentumaan. Syöpähoitojen osalta tällä hallituskaudella soten sisältöremontin yhteydessä me olemme myöskin koonneet asiantuntijavoimaa yhteen ja yritämme parantaa syövän hoitojen laatua ja vaikuttavuutta tällä hallituskaudella entisestään. Sellainen hallitusohjelmakirjauskin tehtiin osoittaaksemme, [Puhemies koputtaa] että tässä tullaan toimimaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.7. Suullinen kysymys polttoaineverotuksen nostamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 147/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Aika juoksee, siirrymme seuraavaan aihealueeseen, edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.58 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomalaiset käyttävät autoa työmatkailuun, koska matkat ovat pitkiä ja julkista liikennettä ei pysty käyttämään joka paikassa. Arvoisa hallitus, ministeri Harakka, meinaatteko te nostaa polttoainevero? Jos te nostatte sitä, ratkaisu ei ole se, että pienituloiset saavat rahaa tilille, niin kuin olette mainostanut, koska kokonaisveroaste nousee ja silloin kulutus pienenee, ja se vaikuttaa jokaisen suomalaisen kukkaroon. Tässä ei ole mitään järkeä. Haluaisin teiltä suoran vastauksen: nostatteko polttoaineverotusta vai ette?

16.59 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus toteuttaa kaikkien eduskuntapuolueiden yhteistä tavoitetta liikennepäästöjen vähentämiseksi. Kuten olen jo monta kertaa sanonut, tarvitsemme siihen lukuisia eri keinoja, ja niistä aivan viimeisenä olisi polttoaineen hinta, siis emme halua korottaa polttoaineiden hintoja.

Näyttää siltä, että kysyjä ei ole kovin kiinnostunut pienituloisten huolista. Kun esimerkiksi kokoomus ja perussuomalaiset viime kaudella korottivat polttoainevero 100 miljoonaa euroa, niin ei kiinnostanut se, miten se vaikuttaa pienituloisiin autoilijoihin. Meitä kiinnostaa. Selvitimme, miten voidaan hyvittää se korotus, joka osuisi pahiten pienituloisiin, joille polttoaineen osuus menoista on moninkertainen verrattuna keski- ja hyvätuloisiin.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Kun hyvätuloiset kuitenkin käyttävät eniten bensaa ja dieseliä, joiden hinnannousu tuottaa valtiolle lisätuloja — siis sitä samaa tuloa, jota kokoomus ja perussuomalaiset keräsivät 100 miljoonaa euroa — niin ero on vain siinä, että he käyttivät rahat rikkaiden veronalennuksiin [Puhemies koputtaa] ja me puolestamme ottaisimme huomioon pienituloiset ja pienipalkkaiset yrittäjät ja työntekijät.

Kysymyksen käsittely päättyi.

3.8. Suullinen kysymys poikien pärjäämisestä koulumaailmassa (Pekka Aittakumpu kesk)

Suullinen kysymys SKT 148/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä yksi kysymys, yksi aihealue, ja sen esittelee meille edustaja Aittakumpu.

Keskustelu

17.00 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Vietämme tällä viikolla 16. kerran vuosittaista miesten viikkoa, ja sunnuntaina vietämme isänpäivää. Voimme Suomessa olla ylpeitä siitä, että kansainvälisesti vertailtuna meillä on haluttu rakentaa ja kyetty rakentamaan tytöille ja pojille samat mahdollisuudet elämässään. Näin pitää olla, ja tätä työtä pitää jatkaa.

Viime vuosina erityisesti nuorten miesten syrjäytyminen on lisääntynyt, ja merkittävä osa koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääneistä on nuoria miehiä. Tutkimusten mukaan pojilla on erityisiä vaikeuksia pärjätä ja motivoitua koulussa. Ero tyttöihin näkyy jo perusopetuksessa. Poikien koulumenestys jää heikommaksi. Miehet jäävät naisia useammin pelkän peruskoulun varaan. Haluan kysyä opetusministeriltä: miten hallitus aikoo parantaa poikien pärjäämistä koulumaailmassa?

17.01 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjä on siinä aivan oikeassa, että meillä on vielä töitä tehtävänä koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi tässä maassa, ja yksi merkki siitä ovat sukupuolten väliset oppimiserot. Kun on tutkittu tilannetta eri OECD-maissa, on käynyt ilmi, että Suomessa on OECD-maiden suurin osaamisero sukupuolten välillä, mitä tulee lukutaitoon. Koska tiedämme, että lukutaidolla on erittäin vahva yhteys kaikkeen oppimiseen, siis koulussa pärjäämiseen yleisesti, liputtaisin kyllä itse erityisesti lukutaidon edistämisen puolesta. Viimeisessä Pisa-tutkimuksessa kaksi kolmasosaa pojista Suomessa vastasi, että he lukevat vain, mikäli on pakko.

Toimenpiteitä tarvitaan toki monella yhteiskunnan eri saralla. Varhaiskasvatuksessa ja alkuopetuksessa pitää panostaa nykyistä enemmän lukutaitotyöhön, lukutaidon edistämiseen. Tarvitaan toimenpiteitä monipuolisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden turvaamiseksi, jotta myöskin olisi vaihtoehtoja eri asioista kiinnostuneille pojille, mutta sitten me tarvitsemme myöskin esimerkkejä. [Puhemies koputtaa] Isänpäivä on mielestäni loistava tilaisuus kenties ostaa isille lahjaksi kirja, mitä isät voivat lukea omien lasten kanssa.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

4. Maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 63/2020 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseneksi edustaja Sari Multalan.

5. Ympäristövaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 64/2020 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ympäristövaliokunnan jäseneksi edustaja Kai Mykkäsen.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 204/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Tässä puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioitten osalta ennalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.04 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettavaksi väliaikaisesti siten, että korkeakoulututkintoon johtavia opintoja olisi mahdollista tarjota työvoimakoulutuksena. Työvoimakoulutus on nopea ja joustava väline toteuttaa koulutuksia, jotka suunnataan työelämän akuutteihin tarpeisiin, kestävät enintään 24 kuukautta ja jotka johtavat korkeakoulututkintoon. Väliaikainen lakimuutos mahdollistaisi aiemmin kesken jääneen korkeakoulututkinnon loppuunsaattamisen, saman alan koulutustason noston ja erityistilanteissa uuden korkeakoulututkinnon edellyttämien lisäopintojen suorittamisen työvoimakoulutuksena. Työvoimakoulutuksen etu verrattuna työnhakijan omaehtoisten opintojen tukemiseen työttömyysetuudella on, että koulutus on vahvemmin työvoimapolitiisin perustein ohjattua ja kohdennettua. Vastaavat mahdollisuudet ovat olleet käytössä vuoden 2017 loppuun asti. Esimerkiksi rakennusalan akuuttiin työnjohtajapulaan pystyt-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

tiin vuonna 2017 vastaamaan kahdella koulutusohjelmalla, joissa tehtiin erittäin laajaa ja hyvää yhteistyötä rakennusalan yritysten, Rakennusteollisuus ry:n, työ- ja elinkeinohallinnon sekä koulutukset toteuttaneiden korkeakoulujen kesken.

Covid-19-pandemian johdosta tarve uudentyyppiselle osaamiselle korostuu nyt. Pandemia on muuttanut osin työmarkkinoiden dynamiikkaa ja muuttaa monien yritysten toiminnan suuntaa tai painopisteitä siten, että tarvitaan uudentyyppistä osaamista. Esimerkiksi ICT-alan, ympäristötekniikan, biotekniikan sekä sosiaali- ja terveysalan osaajista on todennäköisesti aiempaa suurempi kysyntä koronapandemian ja sen aiheuttaman taloudellisen kriisin helpottaessa. Tähän tulisi varautua jo nyt koulutuksella. Kaikki tehokkaaksi todetut keinot työnhakijoiden osaamisen kehittämiseksi ja työmarkkinoiden osaamistarpeisiin vastaamiseksi on hyödynnettävä koronapandemian kielteisten vaikutusten vähentämiseksi. Ammatillinen työvoimakoulutus on tutkitusti tehokas työvoimapolitiittinen toimenpide.

Esitetty muutos olisi väliaikainen, koska parlamentaarisesti valmisteltava jatkuvan oppimisen uudistus kattaa myös tässä lakiesityksessä tarkoitetut kohderyhmät ja tarpeet. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivä tammikuuta 2021. Se olisi voimassa kesäkuun 2022 loppuun. Viimeiset sen nojalla toteutetut koulutukset päättyisivät kesäkuussa 2024.

17.07 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Pidän tätä esitystä kannatettavana. Sen tavoitteet ovat kunnialliset ja oikeat. Työllisyyden edistäminen ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen erityisesti korona-aikana ja sen jälkeisessä maailmassa ovat elintärkeitä. Tässä tilanteessa myös työvoimakoulutusta on hyödynnettävä täysimääräisesti osaamisen kehittämiseksi ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi.

Työvoimakoulutuksen laajentaminen on myös yksi konkreettinen keino tukea jatkuvan oppimisen alati kasvavaa tarvetta ja sen todellisuutta yhteiskunnassamme. Esityksen ehdotukset tuovat mukanaan hyviä lisäyksiä jo olemassa oleviin työvoimakoulutuskäytäntöihin. Erityisesti tervehdin ilolla, että korkeakoulututkintoon johtavia opintoja, jotka ovat syystä tai toisesta jääneet jumittamaan, mahdollistetaan saattamaan aikataulun puitteissa loppuun.

Myös opistoasteen koulutusta on mahdollisuus terävöittää korkeakouluopinnoilla oman osaamisen monipuolistamiseksi, mikä on hyvin järkevää toimintaa ja oikeansuuntaista kehitystä. Samoin mahdollistetaan korkeakoulututkintojen sisällä tapahtuvat uudet tutkintosuunnat. Hyvä näin.

Työvoimakoulutuksen kautta on myös mahdollisuus reagoida paikallisten ja alueellisten työmarkkinoiden tarpeista käsin. Me kaikki täällä tunnistamme, että vaikkapa ruokamaakunta Etelä-Pohjanmaalla saattaa olla aivan eri tarpeet osaajille kuin vaikkapa Peräpohjolassa tai Lapissa. Tämän kautta kykenemme siis huomioimaan alueelliset lähtökohdat ja tarpeet. Uskoisin kuitenkin, että kaikkia meitä yhdistää se vaade, että yrityselämä on erittäin keskeinen yhteistyökumppani myös työvoimakoulutusta suunniteltaessa. On melko turhaa kouluttaa ohi todellisten tarpeiden vailla ympäröivän yrityskentän tunnistamista.

Puhemies! Kiitän hallitusta — tässä kohtaa kehitys kehittyy.

17.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tätä esitystä voi pitää sinällensä kyllä kannatettavana, ja on hyvä, että tässä nyt työvoimapolitiittisena koulutuksena on myöskin mahdollista nostaa omaa koulutustasoa ja sitä kautta olla sitten parantamassa niitä työllistymisen mahdollisuuksia.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Yritin tästä esityksestä vähän etsiä sitä, minkälaisia arvioita esitetään siitä, kuinka paljon näitä korkeakoulututkintoon johtavia opintoja nyt sitten korvattaisiin tällä työvoimakoulutuksella aiemmin työttömyysetuudella mahdollistettujen opintojen sijaan. Tässä todetaan, että siitä ei ole olemassa muuta kuin tosiaankin tällaisia summittaisia arvioita. Ehkä siinä mielessä voisi ministeriltä pyytää vähän selvennystä: kun tässä nyt on lainsäädäntö ollut vielä 2017 voimassa, niin minkälaisia määriä tällä tavalla voi olettaa, että ihmisiä olisi nyt sitten jatkamassa esimerkiksi näitä kesken jääneitä korkeakoulututkintoon tähtääviä opintoja? Erityisesti olen ollut jonkun verran huolissani siitä, että meillä nuoret hakeutuvat kyllä ulkomaille opiskelemaan näitä erilaisia alemman asteen korkeakoulututkintoja, mutta sitten monta kertaa, kun he hakeutuvat takaisin Suomeen, välttämättä se mahdollisuus maisteritutkinnon suorittamiseen suomalaisessa korkeakoulussa ei olekaan ihan varma. Ja sitten on näitä tällaisia kandidaatin tutkinnoilla olevia henkilöitä tietyillä toimialoilla — esimerkiksi kaupallinen ala on sellainen, jolla Suomessa sitten kuitenkin katsotaan, että hyvin herkästi jossain alemman korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö saattaa jäädä sillä kandinpaperilla sellaiseen tilanteeseen, että ei ole mahdollisuutta esimerkiksi niihin työtehtäviin, missä Suomessa vaaditaan ekonomin tutkintoa ja maisterin tutkintoa siellä taustalla. Mitkä tällä hetkellä ovat määrät, joista voitaisiin ajatella, että henkilöt hyötyisivät tästä, ja paljonko on sitten näitä opistoasteen tutkinnosta korkeakoulututkintoon jatkavia?

Toisaalta tietysti sitten mietin tätä etuisuuksien määrää: tuleeko tässä sitten sellaista ajatusta, että henkilö tulee epätasa-arvoisesti kohdelluksi, koska on tietenkin niitä ihmisiä, jotka pyrkivät sieltä opistoasteelta muita reittejä myöten saattamaan oman opistoasteen tutkintonsa korkeakoulututkinnoksi, ja toisten tuki on sitten huomattavasti paremmalla tasolla kuin toisten? Onko näitä asioita jouduttu tämän lain yhteydessä pohtimaan?

Mutta kaiken kaikkiaan siis tämä iso kuva on tärkeä. Itse asiassa tässä olen kyllä kovasti odotellut, kun ennen edellisiä eduskuntavaaleja me paljon puhuimme siitä, että meillä Suomessa on miljoona henkilöä, joitten jatkuvasta oppimisesta pitää pitää huoli, niin tuntuu, että me olemme aika vähän kyllä sitten vaalien jälkeen keskustelleet [Puhemies koputtaa] jatkuvan oppimisen ohjelmasta ja siihen tuotavista asioista. Se on jollakin tavalla jäänyt. Toki ymmärrän nämä korona-ajat, [Puhemies: 3 minuuttia on täyttynyt!] mutta tuntuu, että on jäänyt kyllä nyt vähän heikommalle tämän asian edistäminen.

17.13 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Koronapandemian vaikutukset ulottuvat monille aloille. Moni yritys ja työnantaja taistelee tälläkin hetkellä siitä, selviävätkö he edes seuraavan kuukauden yli. Pahinta tässä kaikessa on se, että kukaan meistä ei tiedä, koska pääsemme selkeästi ulos tästä kriisistä ja koska pandemia on kokonaan ohi.

Tällä väliaikaisella lakimuutoksella pyritään reagoimaan äkillisesti kasvaneeseen työvoimakoulutuksen tarpeeseen, joka on johtunut nimenomaan koronapandemian vaikutuksesta. Kuten ministeri Haatainen totesi, pandemia on muuttanut työmarkkinoita ja lisännyt tietyntyyppisen osaamisen tarvetta esimerkiksi ICT-alalla, ympäristöteknologiassa, bioteknologiassa, lääketieteessä sekä sosiaali- ja terveysalalla. Tämä tarve tulee korostumaan erityisesti siinä vaiheessa, kun akuutti taloudellinen kriisi helpottaa. Pandemia on aiheuttanut laajasti irtisanomisia ja työttömyyttä. Näiden olosuhteiden pakosta työttömäksi joutuneiden työnhakijoiden uudelleentyöllistämiseksi on kyettävä tarjoamaan riittävästi tukea osaamisen päivittämiseksi, mahdollisesti jopa kokonaan uudelta alalta.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Tätä lakimuutosta tarvitaan, koska pelkän työvoimakoulutuksen keinoin ei tällä hetkellä voida täysin vastata toimialojen työvoimapulaan, kun tarvetta on ammattikorkeakoulu- tai yliopistotason osaajista. Erityisesti sote- ja rakennusalan tarpeisiin edellytetään tutkintoa, ja näillä aloilla on ollut pulaa osaajista jo ennen koronakriisiä. Arvioiden mukaan tämä esitys tulee koskemaan soveltamisaikana noin 200—500:aa henkilöä. Tätä on kiirehdittävä, jotta voimme vastata tähän akuuttiin kriisiin mahdollisimman pian. Mutta kuitenkin tässä on tehty poikkeuksellinen järjestys, nimittäin käsittääkseni tämä esitysluonnos ei ole käynyt lausuntokierroksella esimerkiksi korkeakouluissa. Voisiko ministeri Haatainen vielä tähän vastata ja kertoa, että kuitenkin ilmeisesti katsotaan, että tämä lakimuutos on korkeakouluissakin hyväksytty ja kannatettava esitys?

17.15 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Haluan myös omalta osaltani ja myöskin koomuksen puolesta todeta, että kannatamme tätä esitystä. Tämä on lähtökohtaisesti hyvä, ja tämä on oikeastaan jatkoa sille, mikä on jo aikaisemminkin ollut voimassa, eli mahdollisuus siihen, että esimerkiksi opintojaan voi täydentää loppuun, jos jää työttömäksi, jos on jäänyt vaikka korkeakoulututkinto hieman kesken, niin pystyy sen täydentämään loppuun, ja sitä kautta on parempi mahdollisuus työllistyä sitten uudelleen. Se on erittäin järkevää. Tietysti nyt tässä koronatilanteessa on eittämättä niin, että joillakin toimialoilla toipuminen koronasta saattaa kestää hyvin kauan, yhtenä esimerkkinä vaikka lentoliikenne, ja silloin tietysti, jos on semmoisissa tehtävissä, että sieltä ei töitä löydy, ja sitten esimerkiksi jollakin toisella alalla, vaikka sosiaali- ja terveysalalla tai jossakin muualla, on merkittävästikin työvoimapulaa, niin tietysti tämä mahdollisuus, että voidaan sitä aiempaa tutkintoa täydentää tällä ja sitä kautta edistää työllistymistä, on lähtökohtaisesti järkevä.

No, kuten edustaja Salonen täällä sanoi, on arvioitu, että tämä koskee 200—500 henkilöä, että kovin merkittävästä asiasta tässä ei ole kyse koko kansakunnan kannalta, mutta toki niiden ihmisten kohdalla, joita tämä koskee, tämä on hyvinkin merkittävä asia.

Edustaja Essayah täällä mielestäni varsin hyvin viittasi siihen, että tässä täytyy tietysti pitää koko ajan mielessä myös se, että meillä on sitten muita ihmisiä, jotka täydentävät opintojaan ja tekevät tutkintoja muilla järjestelmillä, joihin yhteiskunta ei suhtaudu taloudellisesti yhtä suopeasti kuin tähän, eli sen takia täytyy tietysti tämä kokonaisuus pitää myöskin hallinnassa.

Pidän kuitenkin tosiaan niin, että tällä hetkellä ja tässä tilanteessa tämä on hyvä esitys ja kannatettava esitys ja omalta osaltaan pieni ratkaisu niille koulutetuille henkilöille, joilla oman osaamisen vahvistaminen sitten merkittävästi auttaa työllistymään uusiin tehtäviin tai jopa uudelle toimialalle. Mutta toki peräänkuulutan samalla, että hallitus voisi kyllä tuoda tänne hieman mittavampiakin työllisyystoimia kuin vain näitä, jotka koskevat muutamaa sataa suomalaista.

17.18 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Esimerkiksi ict-alan, ympäristötekniikan, biotekniikan, lääketieteen sekä sosiaali- ja terveysalan osaajista on todennäköisesti aiempaakin suurempi kysyntä covid-19-pandemian ja sen aiheuttaman taloudellisen kriisin helppottaessa, ja tähän tulee ehdottomasti varautua nyt koulutuksella.

Pandemian vaikutuksen vuoksi irtisanotuissa ja työttömiksi jääneissä on mukana myös henkilöitä, jotka uudelleentyöllistyäkseen tarvitsevat korkea-asteen koulutusta, mahdollisesti jopa kokonaan uudelta alalta. Työvoimakoulutuksen keinoin ei nykyisin voida vastata toimialojen työvoimapulaan, jossa kyse on ammattikorkeakoulu- tai yliopistotason osaa-

jista. Nykyisin voidaan tarjota ei-tutkintoon johtavia jatko- ja täydennyskoulutustyyppisiä koulutuksia mutta ei koulutusta, joka johtaisi tutkintoon. Kuitenkin esimerkiksi sote- ja rakennusalailla edellytetään nimenomaan tiettyä tutkintoa.

Työmarkkinoilla oli pulaa osaavasta työvoimasta tietyillä aloilla jo ennen covid-19-pandemiaakin, eivätkä nämä tarpeet ole useammilla aloilla poistuneet mihinkään. Esimerkiksi rakennusalan työnjohtaja- ja asiantuntijatehtävissä toimivalle henkilöstölle olisi tarvetta, mutta koulutusta ei voida järjestää työvoimakoulutuksena, koska kyse on ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta.

Arvoisa puhemies! Ammatillinen työvoimakoulutus on tutkitusti tehokas työvoimapolitiittinen toimenpide. Sen työllisyysvaikutus ajantasaisen tutkimustiedon perusteella on keskimäärin 10 prosenttia muutaman vuoden aikajänteellä. Tarkkaa tutkittua tietoa siitä, miten korkeakoulutukseen kohdistuvan työvoimakoulutuksen vaikuttavuus eroaa muusta ammatillisesta työvoimakoulutuksesta, ei ole, mutta yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että korkeakoulutettujen työllistämisen edellytykset ovat paremmat kuin henkilöiden, joilla on ainoastaan perusasteen koulutus. Tällä perusteella voidaan arvioida, että ehdotetun lakimuutoksen työllisyysvaikutus olisi ainakin edellä mainittu 10 prosenttia muutaman vuoden aikajänteellä.

17.21 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen nosti tärkeän asian esille, eli tietenkin kaikki toimenpiteet tällä hetkellä on tehtävä, jotta voidaan lisätä työllisiä. Olisin tästä ministeri Haataiselta kysynyt: paljonko tämä esitys nyt tuo lisää työllisiä? Jokainen, joka ainut lisätyöllinen on tällä hetkellä tarpeen.

Myöskin huolta kannettiin siitä, voisiko tämä olla jonkunnäköinen väylä kiertää pääsykokeet. Sellainen, uuden väylän luominen, ei tietenkään varmasti ole tässä kohtaa tarkoituksenmukaista, vaikka kaikin keinoin pyritäänkin helpottamaan sitä, että saamme näille aloille, joilla on jo huutava työvoimapula, lisää työllisiä. Ehkä ministeri Haatainen voisi tähänkin vastata.

Ja sitten vielä: milloin sitten aidosti päästäisiin siihen tilanteeseen, että ensimmäiset koulutukset voisivat tämän lakimuutoksen jälkeen alkaa?

17.22 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Näistä ensimmäisistä koulutuksista: arvioidaan, että ne alkaisivat keväällä 21 eli ensi keväänä.

Edustaja Salonen kysyi, ja myös edustaja Berg otti sen esiin, tästä työllisyysvaikutuksesta. Voi sanoa, että tällä voi varovasti arvioiden alle sadalla henkilöllä tulevien vuosien aikana työllisyyttä vahvistaa, mutta kuten tiedämme, niin kaikki koulutus, jossa on tutkintotavoitteisuus, kun saadaan tutkinto, edesauttaa työllistymistä ihan huomattavasti.

Sitten edustaja Salonen kysyi, miksi korkeakouluja ei ole kuultu tässä. Tämä lakimuutos haluttiin mahdollisimman nopealla aikataululla voimaan tämän koronapandemian vaikutusten vuoksi, eli haluttiin, että tämä saadaan äkkiä, ja tästä pyydettiin sitten ainoastaan OKM:ltä, STM:ltä ja VM:ltä lausunnot. Tämä tietenkin on harmi. Olen samaa mieltä, että tämä kuuleminen olisi pitänyt voida myös laajemmin käydä, mutta pitää muistaa, että tästä ei tule korkeakouluille kielteisiä vaikutuksia, koska korkeakoulut itse voivat päättää, tarjoavatko ne tätä koulutusta vaiko eivät, ja sitten ely-keskus hankkii nämä koulutukset.

Sitten edustaja Essayah kysyi sitä, miten aiemmin näihin koulutuksiin osallistuttiin, niin silloin kun nämä säännökset olivat aiemmin voimassa vuosina 2003—2017, sinä aikana arviolta noin 300—900 aloitti korkeakoulututkintotavoitteisen koulutuksen vuosittain. Täs-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

sä nyt sitten arvioidaan, että noin 200—500 henkilöä vuosittain nyt tämän lain tultua uudelleen voimaan osallistuisi koulutukseen.

Sitten tähän kysymykseen eriarvoisuudesta, kun osa työttömyysturvalla opiskelee ja osa ei. Me tiedämme, että se saattaa tuntua siltä, mutta pitää muistaa, että kun ihminen jää työttömäksi, niin se on kyllä aikamoinen pudotus, eli sitten on parempi, että tämä työtön ihminen pystyy sillä työttömyysturvallaan kuitenkin tällä tavalla säännellysti ja rajoitetusti tässäkin opiskelemaan. Että tämä on myös hallinnassa.

Olikos muita kysymyksiä? En nyt muita kysymyksiä havainnut, mutta havaitsin, että sali on hyvin tyytyväinen siihen, että tällainen muutos saadaan ja nopeasti päästään edesauttamaan sitä, että tämän koronapandemian aikana ihmiset työttömäksi jouduttuaan voivat hankkia itselleen koulutuksen ja sitten päästä työmarkkinoille, ja saadaan myös sellaisille pullonkaula-aloille työntekijöitä, joilla meillä on selvästi tälläkin hetkellä pulaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Tässä puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.26 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Viime kevättalvella alkanut koronaviruspandemia on aiheuttanut ongelmia niin kansalaisille, yrityksille kuin koko Suomen taloudellekin. Näinä haastavina aikoina erityisesti pk-yritykset ovat olleet taloudellisissa vaikeuksissa myynnin vähentyessä viime keväänä dramaattisesti erityisesti palvelusektorilla. Emme valitettavasti ole vielä päässeet eroon koronaviruspandemiasta. Yrittäjien ahdingon helpottamiseksi hallitus on päättänyt antaa käsillä olevan esityksen yrityssaatavien perintäkulojen sekä tratan käytön väliaikaisesta rajoittamisesta.

Värderade talman! Indrivningskostnaderna för företagsfordringar är i praktiken väsentligt högre än för konsumentfordringar, vilket kan leda till ökade betalningssvårigheter för företagen. Regeringen vill därför särskilt stöda små och medelstora företag som hamnat i en ekonomiskt utmanande situation helt utan egen förskyllan. Regeringen vill underlätta situationen för företag med ekonomiska svårigheter och trygga att deras ekonomiska situation inte ytterligare förvärras på grund av höga indrivningskostnader.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Arvoisa puhemies! Yrityssaatavien osalta perintäkulut ovat käytännössä monesti merkittävästi suuremmat kuin kuluttajasaatavissa, ja ne voivatkin siten osaltaan lisätä yritysten maksuvaikeuksia. Hallitus haluaakin tukea erityisesti pk-yrityksiä taloudellisesti haastavassa tilanteessa, johon yrittäjät joutuivat ilman omaa syytään. Hallitus haluaa varmistaa sen, ettei yritysten taloudellinen tilanne heikkene yhtään enempää korkeiden perintäkulujen vuoksi.

Voimassa olevassa laissa säädetään perintäkulujen enimmäismääristä, joita kuluttajasaatavia perittäessä saa velalliselta vaatia. Yrityssaatavien osalta laki ei sisällä vastaavia säännöksiä, mutta niidenkin osalta säädetään, etteivät kulut saa olla kohtuuttomia tai tarpeettomia. Ehdotuksen mukaan muiden kuin kuluttajasaatavien perintäkuiluista säädettäisiin aiempaa täsmällisemmin. Yksittäisistä perintätoimista, eli esimerkiksi maksumuistutuksesta, maksuvaatimuksesta ja maksusuunnitelman laatimisesta, saisi jatkossa perintäkuiluina veloittaa enintään tietyn, laissa säädetyn summan. Myös velallisen kokonaiskuluvastuuseen tulisi rajoituksia. Velalliselta saisi saman saatavan perinnässä vaatia perintäkuiluina enintään 230 tai 410 euroa, saatavan pääomasta riippuen.

Valmistelun aikana oikeusministeriössä tehtiin velkomustuomiotutkimus, jossa selvitettiin muiden kuin kuluttajasaatavien perintäkulujen määrää summaarisena riita-asiana viireille tulleissa velkomusasioissa. Tutkimuksen tiedot perustuvat noin 600:aan vuonna 2019 annettuun tuomioon, joissa vastaajana, eli velallisena, oli yksityinen elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö. Yleisellä tasolla voidaan tutkimuksen perusteella todeta, että ehdotettu sääntely johtaa korkeimpien perintäkulujen leikkaantumiseen. Aivan ääriesimerkinä voin mainita, että velalliselta oli yksittäistapauksessa vaadittu yhdestä maksuvaatimuksesta jopa yli 580 euroa. Perinnän kokonaiskuluina taas oli eräässä tapauksessa vaadittu yli 1 000 euroa.

Ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin paitsi yrityssaataviin myös muihin sellaisiin saataviin, jotka eivät ole kuluttajasaatavia. Uusien säännösten piiriin tulisivat siis myös esimerkiksi sellaiset saatavat, joissa velallisena on asunto-osakeyhtiö, yhdistys tai säätiö.

Näiden ohella myös tratan, eli julkisuusuhkaisen maksukehotuksen, käyttöä rajoitettaisiin. Kuluttajasaatavan perimiseksi ei voimassa olevankaan lain mukaan saa käyttää trattaa. Sen käyttö on kuitenkin yrityssaatavien perinnässä melko yleistä. Ehdotuksen mukaan tratan käyttö kiellettäisiin muiden kuin kuluttajasaatavien perimiseksi, jos velallinen on yksityishenkilö, yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö. Lisäksi tratan käyttöä rajoitettaisiin silloin, kun peritään liikevaihdoltaan pienien osakeyhtiöiden tai toimintansa hiljattain aloittaneiden osakeyhtiöiden saatavia. Tratan käytön rajoittaminen auttaa yrityksiä pärjäämään tässä vaikeassa tilanteessa. Tavoitteena on suojata erityisesti taloudellisesti haavoittuvimmassa asemassa olevia yrityksiä, joiden velvoitteista luonnolliset henkilöt ovat henkilökohtaisessa vastuussa. Koska tratta on tärkeä ja usein tehokas keino saatavien perinnässä ja koska velkojana voi olla myös pk-yritys, tratan käyttöä ei kiellettäisi kaikkien velallisten osalta edes väliaikaisesti.

Lain ehdotetaan tulevan voimaan niin pian kuin mahdollista ja viimeistään 1.1.2021, ja sen ehdotetaan olevan voimassa 30. päivään kesäkuuta 2021 saakka. Lakia sovellettaisiin sen voimassaoloaikana tehtyihin perintätoimiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat! Muistutan sen verran, että kun poistutte tästä salista puhelimeen tuonne pyörökäytävälle, niin kannattaa mennä hieman

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

kauemmas. Teidän puheenne kuuluu tänne saliin. — Edustaja Kivisaaren puhe saa myös kuulua.

17.31 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on helpottaa koronaepidemian vuoksi taloudellisissa vaikeuksissa olevien yritysten tilannetta. Tämä on aivan oikeaa ja tarpeellista toimintaa. Esityksessä ehdotetaan muiden kuin kulutajasaatavien perintäkulujen nykyistä yksityiskohtaisempaa säätelyä sekä rajoituksia tratan käyttöön. Esitys on hyvä, ja yritysten välisen perinnän perintäkulujen selkeämmälle säätelylle on jo pitkään nähty tarvetta.

Esityksestä ei ole järjestetty varsinaista lausuntokierrosta, koska muutosten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pikaisesti. Jatkovalmistelussa on tämän takia syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että velalliselle ja velkojalle ei pääse syntymään hämmennystä suhteessa maksuviivedirektiiviin. Pohdin esimerkiksi sitä, että hallituksen esityksessä esitetään, että kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla toimitetusta maksumuistutuksesta voidaan vaatia enintään 10 euroa. Kuitenkin maksuaikadirektiivin mukaan velkojalla on oikeus saada velallisilta vähintään kiinteä 40 euron summa viivästyskoron tullessa maksettavaksi direktiivin 3 tai 4 artiklan mukaisesti. Käytännössä, jos vakiokorvausta vaaditaan, sitä vaaditaan ensimmäisessä maksumuistutuksessa.

Puhemies! Lakiesityksen valmistelussakin todetaan, että tällä kyseisellä lakimuutoksella ei voida ohittaa maksuviivedirektiiviä ja perintälain 10 e §:ää vakiokorvauksesta. Nykymuodossaan lakimuutoksen teksti saattaa siis aiheuttaa hämmennystä velkojalle ja erityisesti velalliselle, koska harvalle EU-direktiivi on tuttu. Kysyisinkin ministeriltä — kiitos, että olette täällä: miten tämä asia on esityksessä huomioitu, siis välttääksemme tämän hämmennyksen?

Samoin on mielestäni syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että trattaperinnän kieltäminen ei asettaisi henkilöyhtiömuodossa yritystoimintaa harjoittavia yrittäjiä eriarvoiseen asemaan osakeyhtiömuodossa yritystoimintaa harjoittavien mikroyrittäjien kanssa. Pohjaan huoleni siihen, että esityksessä ehdotetaan tratan käytön kieltämistä henkilöyhtiöiden perinnässä. Ajatuksena taustalla lieenee se, että henkilöyhtiöissä yrittäjä tai yrittäjät ovat henkilökohtaisessa velkavastuussa ja näin tratan aiheuttama maksuhäiriömerkintä aiheuttaisi taloudellisia vaikeuksia yrittäjälle henkilönä. En ole aivan varma tästä käsityksestä, koska trattaa ei ymmärtääkseni voida käyttää yksityishenkilön perinnässä. Tällöin henkilöyhtiölle rekisteröity tratasta aiheutunut maksuhäiriömerkintä ei myöskään näy yrittäjän henkilökohtaisissa luottotiedoissa. Jatkaisin ystävällisesti ja omaa ymmärrystänikin lisätäkseni kysymystäni tämänkin asian osalta ministeriön suuntaan, välittäen huoleni siitä, onko tätä eri yhtiömuotojen tasapuolisuutta tai mahdollista eriarvoisuutta tässä kohtaa pohdittu.

Puhemies! Kuten totesin, esityksen lähtökohdat ovat oikeat ja varsin ymmärrettävät. Kiitos esityksestä.

17.36 Ari Koponen ps: Puhemies! Hallitusohjelman mukaan perintätoimien kohteena olevilta laskutettavien perintäkulujen määrälle säädetään euromääräiset ylärajat myös velallisen ollessa muu kuin kuluttaja-asemassa oleva yksityishenkilö. Hallitus myös lupaa ryhtyä toimiin vahvistaakseen viranomaisten edellytyksiä puuttua hyvän perintätavan vastaiseen toimintaan sekä tehdä tarvittavat lainsäädännölliset muutokset ulosottokaareen, ot-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

taa käyttöön positiivinen luottorekisteri ja lyhentää maksuhäiriömerkintöjen kestoaikaa. Odotan yhä näitä muutoksia.

Maksuhäiriömerkinnän saaneiden yritysten määrä vähentyi vuoden takaisesta yli 10 prosenttia. Ongelma ei siis ole samanlaajuinen ja -suuntainen kuin kuluttajien osalta, joille merkintöjä on sen sijaan tullut tänä vuonna yli 6 000 enemmän kuin vuosi sitten. Kaiken kaikkiaan lähes 400 000 kuluttajalla on maksuhäiriömerkintä. Tämä esitys muiden kuin kuluttajasaatavien osalta on kuitenkin mielestäni kannatettava velallisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Mutta koska hallitus herää ongelman vakavuuteen? Tarvitsemme pysyvää lainsäädäntöä, emme pelkästään väliaikaisia ratkaisuja.

17.37 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys HE 191/2020 eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta on tervetullut kädenojennus velkaongelmiin joutuville yrittäjille.

Suomessa me elämme parhaillaan hyvin erikoista aikaa. Osa meistä muistaa, että niin on eletty myös esimerkiksi 30 vuotta sitten, eivätkä nämä maailmassa ensimmäisiä onnettomuuksia tai tämmöisiä koronan aiheuttamia ongelmia ole, on ollut vastaavan kaltaisia jyrkkiä laskuja yrityskentässä, eivätkä nämä ole viimeisiäkään. Pahinta on, että tällä hetkellä emme kukaan tiedä, milloin tämä epävarmuus päättyy vai päättyykö tämä koskaan.

Arvoisa puhemies! Esivalta on kieltänyt alamaisia eli haastemiehiä ja verottajaa aiheuttamasta perintätoimenpiteillään turhia konkurssseja. Hyvä niin — mutta mikä sitten on turha konkurssi ja mikä ei? Sitä on oikeasti vaikea arvioida. Avustajani hankkimien tietojen mukaan Suomessa on jo nyt patoutuneena iso määrä elinkelvottomia yrityksiä, joita ei enää voida auttaa, sillä niin isoja rahoja ei mistään löydy, että kaikki voitaisiin pelastaa. Tämä on tosiasia, halusimme tai emme.

On tietenkin aivan oikein, että tarpeettomia konkurssseja pyritään välttämään viimeiseen saakka. Rajansa kuitenkin kaikella, sillä vaikeuksiin joutuneen yrittäjän pitäisi osata luovuttaa silloin, kun mitään ei ole oikeasti enää tehtävissä. Velkaneuvonnan ja yrityssaneerausten ammattilaiset kertovat, että liian monet ylivoimaisiin vaikeuksiin joutuneet yrittäjät eivät viime hädässä enää pysty eivätkä jaksa hoitaa välttämättömiä asioitaan, vaan kirjanpito jää hoitamatta, tilitoimistolaskut erääntyvät ja tilitoimisto lopettaa avun antamisen. Seurauksena on liian usein lopulta jopa liiketoimintakielto ja sen seurauksena umpikuja, kun velkajärjestelykin estyy liiketoimintakiellon takia.

Tänään olen saanut avustajaltani raportin, joka kertoo, että oman vaalipiirini Vaasan alueella on tälle päivälle 39 uutta merkintää merkinnällä UM. Se tarkoittaa, että nämä ovat julkisia maksuhäiriömerkintöjä eli verottajan erikoisperinnässä julkaisemia tilittämättömiä veronpidätyksiä ja arvonalisäveroeriä. Todellisuudessa useimmat näistä ovat akuutissa konkurssivaarassa.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on hyvä kädenojennus, mutta sittenkin sen vaikutus todellisuudessa on vähäinen käsillä olevaan kriisiin nähden. On myös hyvä huomata, että tässä, että estetään turhien konkurssien syntyminen, on semmoinen vaara, että ne yritykset, jotka ovat todellisuudessa jo konkurssikypsiä, menevät edelleen syvempiin ja syvempiin ongelmiin.

Arvoisa ministeri, lakiesityksen tavoite on hyvä. Kuitenkin haluaisin tietää, oletteko huomioineet sen, että kielto turhien konkurssien nostamisesta saattaa aiheuttaa monille yrittäjille sen, että he ajautuvat yhä syvempään umpikujaan, ja heidän ylösnousemisensa-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

kin estyy sillä, että tästä seuraa liiketoimintakielto, joka estää sitten lopulta velkasaneeraus. — Kiitoksia.

17.42 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä on varmasti hyvä ja kannatettava hallituksen esitys, ja on mielestäni tärkeää, että tällaisen kansallisen ja aivan globaalin kriisin keskellä Suomessa hallitus kiinnittää huomiota siihen, että kenenkään ihmisen hätää ei toinen saa käyttää kohtuuttomalla tavalla hyväkseen, ja tästä hyvänä esimerkkinä vaikkapa tämä hallituksen esitys perintämenettelyjen kohtuullistamisesta tai vaikkapa aiemmin säädetyt hyvät lait esimerkiksi vippaustoiminnan rajoittamisesta.

Tässä on, arvoisa puhemies, keskustelun kuluessa ollut hyviä puheenvuoroja eri näkökulmista ja tärkeitä kysymyksiä ministerille, mutta itse lähinnä haluaisin kysyä ministeriltä siitä periaatteesta, että kun nyt vaikkapa sitä vippaustoimintaa on onnistuttu rajoittamaan tai kun vaikkapa tällä lailla, jonka varmasti, uskon näin, eduskunta aika ripeästi saa käsiteltyä, rajoitetaan tätä kohtuutonta perintätoimintaa, niin eikö tämäntyyppisten toimien pitäisi kuitenkin olla ihan pysyväisluontoisia, että sillä toisen ihmisen hädällä ei toinen sitten rahasta kohtuuttomalla tavalla ainakaan, niin kuin esimerkiksi näissä ministerinkin puheenvuorossaan esiin nostamissa esimerkeissä on aivan ilmeisesti päässyt aiemmin tapahtumaan? Elikkä tätä periaatetta, arvoisa puhemies, lähinnä kysyn.

17.44 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille. — Meillä huomenna lakivaliokunnassa alkavat kuulemiset tästä hallituksen esityksestä saatavien perintää koskevasta määräaikaista laista. Meillä on ollut lakivaliokunnassa kiireelliselläkin aikataululla kahdeksan kertaa ulosottolain muutos ja sitten konkurssilain muutos, joka nyt sitten on voimassa tammikuun loppuun, ja olen ymmärtänyt, että sieltä mahdollisesti voisi tulla jotakin vielä konkurssien suhteen. Aika kiirettä tulee pitämään, ja tietysti toivon, että muutokset tulevat mahdollisimman ajoissa, koska jos sinne konkurssilain perusteisiin jonkinlaisia muutoksia tehdään, olisi hyvä, että sitä pystyy laaja-alaisesti sitten kuulemisten perusteella tekemään. Tietysti se riippuu siitä, kuinka hyvin ehkä ministeriössä on ehditty myös sitä kuulemista tekemään — mitä paremmin se on valmisteltu, sen helpompi se on.

Perintäkulujen kohtuullisuus, jos puhutaan tästä laista, on erittäin tärkeää. Sen täytyy olla kohtuullinen kaikissa tilanteissa, mutta näissähän joutuu aina vaikeisiin punnintatilanteisiin erityisesti konkurssipuolella — yrittäjän, velkojan etu, velallisen etu. On onneksi niin, että esimerkiksi konkurssilakipuolella ovat nyt käytössä ne muut konkurssin edellytykset kuin se maksukehotusolettama, tämä niin sanottu kahdeksan päivän oletttama, jos nyt oikein muistan sen tuttavallisen nimen. Siitäkin jonkun verran on tullutkin jo kyselyitä, että ollaanko sitä jatkamassa. Lakivaliokunta totesi silloin lausunnossaan, että näyttäisi siltä, että ei ole enää edellytyksiä ihan senttyypiselle lainsäädännölle, jatkaa ihan sillä edellytyksin.

Olisin vielä kysynyt ministeriltä: Tämä ihmisten velkaantuminen on laaja kysymys, siitä on monia syitä, ja nyt korona on tuonut vielä lisää. Ollaanko velkajärjestelypuolella nyt missä vaiheessa. Meillä on hyvä velkajärjestelylainsäädäntö periaatteessa, mutta siellä on tiettyjä kohtia, joista voisi miettiä, ovatko ne liian tiukkoja velkajärjestelyn edellytyksille ja ovatko ne kaikki sitten tätä päivää. Totta kai esimerkiksi rikosperusteiset saatavat ovat ihan eri asemassa kuin se, että on työttömyyden vuoksi ja sairastelun vuoksi jäänyt velkatilanteeseen. Että onko sinne tulossa lähiaikoina mitään? Sitten tämä maksuhäiriömerkin-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

nän poistumista koskeva asia — jos ministeri voisi kertoa, mitä hankkeita on tältä osin viireillä. — Kiitos.

17.47 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Autto nosti esiin juuri sen asian, minkä itse epähuomiossa tuosta unohdin. Voisikin ministerille esittää kysymyksen: miksi tämä lakiesitys on määräaikainen? Suomessa mielestäni tällä hetkellä, jos puhutaan eri teollisuudenhaaroista, parhaat edellytykset omalle teollisuudelleen ovat pikavippi- ja perintäteollisuudella. Nämä määrät ovat aivan kohtuuttomia, mitä sekä yksityishenkilöä että yritystä kohden voidaan laskuttaa siitä perinnästä, joka varmaan pääosin hoituu tietokoneella automaattisesti. Juuri mennä viikoilla yhden asian katsoin läpi. Se oli 129 euron lasku, joka sitten perintätoimien kautta ulosotossa oli 339 euroa. Että jonkinlainen suhta pitäisi olla näissä asioissa. Totta kai vika on ollut siinä, että sitä laskua ei ole hoidettu, mutta on tämä käsittämätöntä, että voi moninkertaistua se maksu, mikä alun perin on jäänyt maksamatta. Epäilen, että tuo puolen vuoden aika, joka tälle laille on säädetty väliaikaiseksi, jää auttamattomasti liian lyhyeksi. Se aika voisi olla ehkä suosista pidempi, ja minun mielestäni se voisi olla ihan pysyväkin laki. — Kiitoksia.

17.49 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos, arvoisat edustajat! Hyviä kysymyksiä ja huomioita.

Aloitan ihan lopusta ja totean heti, että tarkoitushan on, että saadaan valmisteluun myös pysyvä laki. Elikkä tämä on nyt tähän hätään tuleva laki, mutta yrityssaatavien perintäkuiluista meillä on aikomus erikseen säätää sitten pysyvä lainsäädäntö, ja se valmistelu alkaa ensi vuonna. Elikkä siltä osin olette oikealla tiellä, kun peräänkuulutatte myös sitä, että tässä pitäisi tulla pysyväisluontoisempi.

No, sitten muutama muu kommentti:

Tässähan nyt on tilanne se, että moni yritys on hankalassa tilanteessa. Tämän väliaikaisen lainsäädännön nojalla pyritään nyt siihen, että helpotetaan näitten yritysten tilannetta nyt tästä eteenpäin sinne ensi kesään asti. Tässä kysyttiin myös tästä konkurssilaista ja siitä, tuleeko hallitukselta edelleen joku esitys. Lakivaliokunnan puheenjohtajalle Leena Merelle voin kertoa, että juu, on tulossa. Oikeusministeriössä sen valmistelu tehdään nyt, ja toivon, että ihan näinä tulevina viikkoina se tulee tänne, niin nopeasti kuin mahdollista, ja että se työ tehdään niin huolellisesti kuin mahdollista. Siinä on tarkoitus pidentää nykyisessä laissa oleva kahdeksan päivän maksukehotus 30 päivään elikkä kuukauteen. Elikkä jos yritys ei ole pystynyt kuukaudessa maksamaan selvää saatavaa, niin silloin konkurssiedellytykset olisivat olemassa, kun se tänä päivänä on kahdeksan päivää. Nythän meillä on se väliaikainen laki, joka myös omalta osaltaan nyt helpottaa yritysten tilannetta siltä osin, että velkoja ei pysty tässä nyt käyttämään sitä kahdeksan päivän maksukehotusta.

Sitten edustaja Mäenpää kysyi ja oli huolissaan näitten, sanotaanko, heikkojen yritysten tilanteesta, niiden, jotka ovat jo niin huonossa hapessa, ehkä se konkurssi olisi kuitenkin se parempi tie. Aina pitää muistaa, että yrityshän saa itse hakeutua konkurssiin. Hallitushan ei estä yhtään yritystä hakeutumasta itse konkurssiin. Jos yritys on itse sitä mieltä ja yrittäjä sitä mieltä, että nyt on nostettava kädet ylös, niin se on aivan mahdollista. Hallitus vain hakee keinoja siihen, että velkojat eivät hakisi sellaisia yrityksiä konkurssiin, jotka ovat kuitenkin, jos katsotaan eteenpäin, sellaisessa kunnossa, että ne voivat tulevaisuudessa pärjätä. Sen takiahan me teemme myös näitä väliaikaisia lakiesityksiä nyt, jotka helpottavat tältä osin yritysten tilannetta. Mutta pitää pitää mielessä, että jokainen yritys ja jokainen yrit-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

täjä tietysti päättää itse. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti myös hallituksen toimet, yrittäjätuet, Business Finlandin tuet ja muut auttavat.

Sitten edustaja Kivisaari nosti esiin erittäin hyviä kysymyksiä, ja toivon, että lakivaliokunnassa ehditään käydä myös näitä lävitse. Siinä tratan käytössä on kyllä huolellisesti ajateltu, miksi se rajataan näin, ja ollaan katsottu, että ne yritykset, [Puhemies koputtaa] joissa on henkilön oma omaisuus vakuutena, ovat tässä nyt paalupaikalla, ja heitä halutaan tavaltaan suojella nyt enemmän.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.53 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Tämä hallituksen esitys koskee direktiivin täytäntöönpanoa, jolla vahvistetaan edelleen rahanpesua koskevia rangaistussäännöksiä rikoslaissa.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat direktiivin rahanpesun torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin 23. lokakuuta 2018. Direktiivissä annetaan vähimmäissäännöt rahanpesurikosten määrittelystä. Se täydentää olemassa olevia kansainvälisiä säädöksiä.

Värderade talman! Genom den här propositionen ändras Finlands lagstiftning så att den motsvarar kraven enligt direktivet. Penningtvätt är redan i stor utsträckning straffbart i Finland, så merparten av kraven i direktivet uppfylls hos oss redan nu.

Arvoisa puhemies! Esityksellä saatetaan Suomen lainsäädäntö vastaamaan direktiivin vaatimuksia. Suomessa rahanpesu on jo laajasti rangaistavaa, joten valtaosa direktiivin vaatimuksista toteutuu meillä jo nykyisin.

Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin periaatteellisesti merkittävää muutosta. Omalla rikoksella saatuun omaisuuteen kohdistuvan rahanpesun, eli niin sanotun itsepesun, rangaistavuutta laajennettaisiin. Tämä tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi petokseen tai huumausainerikokseen syyllistynyt, joka ryhtyy erityisiin järjestelyihin rikoksella saamiensa varojen peittelemiseksi, voitaisiin rangaista tämän rikoksen lisäksi myös rahanpesusta.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Straffbarheten för självtvätt kommer att utvidgas i enlighet med principerna i Finlands rättssystem och i överensstämmelse med direktivet.

Tämä itsepesun tuomittavuuden laajentaminen toteutettaisiin Suomen oikeusjärjestelmän periaatteita noudattaen direktiivin antamissa puitteissa.

Ehdotettujen lainmuutosten ansiosta voitaisiin puuttua nykyistä tehokkaammin erityisesti laajamittaisempiin ja vahingollisimpiin rahanpesun tekemuotoihin. Rikoslainsäädännön lähentäminen edelleen unionin jäsenvaltioiden välillä edesauttaa myös jäsenvaltioiden ja Suomen viranomaisten mahdollisuuksia estää ja selvittää sellaisia rahanpesurikoksia, joiden osalta tarvitaan rajat ylittävää yhteistyötä. — Kiitos.

17.56 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Rikosten torjunta on yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä. On todella tärkeää, että suomalaiset luottavat siihen, että ne, jotka ovat lain oikealla puolella ovat aina turvassa, ja ne, jotka ovat lain väärällä puolella, joutuvat vastuuseen teoistaan. On tietysti hienoa, että tässä hallitus esittelee nyt rahanpesua koskevan rikoslain muutoksen ja entisestään nyt sitten Suomen rikoslainsäädännöllä, kun implementoidaan nämä eurooppalaiset säännökset, vahvennetaan rahanpesurikosten torjuntaa Suomessa.

Tällä viikollahan, arvoisa puhemies, saimme hyviä uutisia myös siinä mielessä, että käytännön rikosten estämiseen hallitus esittää, että poliisi tulee saamaan lisää voimavaroja. Poliisi saa voimavaroja haja-asutusalueille, mikä on erittäin tärkeää. Iso osa Suomesta on kantanut suurta huolta siitä, että lain koura ei välttämättä yllä suojelemaan niitä, jotka ovat lain oikealla puolella, ja toisaalta laittamaan kuriin niitä, jotka ovat väärällä puolella. Samassa yhteydessä myös poliisille tuli paljon voimavaroja ihmiskaupparikosten tutkimiseen, ja sekin on varmasti sinänsä tarpeellista.

Sitten tällä viikolla suomalaisia on järkyttänyt, ehkä jo aiemmaltakin ajalta, tietysti tämä suuri tietomurtoasia, jota tänäänkin täällä eduskunnassa on paljon käsitelty, mutta sitten tällä viikolla erityisesti tämä nuorukaisen Vallilassa tekemä tappo, jossa hän oli aiemmin Tampereella yrittänyt tappaa ihmisen ja sitten siirtyi tänne pääkaupunkiseudulle. Poliisi oli esittänyt häntä vangittavaksi, mutta tuomioistuimien oli katsonut, että ei ole aiheellista pitää tällaista tappajaa kiven sisällä. Tavallaan kysyisin nyt oikeusministeriltä: Tunnistaahan oikeusministeri tämän ongelman, joka vallitsee, että meillä kyllä esimerkiksi näistä talousrikoksista tai vaikkapa ihmiskaupparikoksista, niitten tutkinnasta ja muusta, on kyllä varmasti asianmukaisesti päivittyvää lainsäädäntöä kaiken aikaa mutta samaan aikaan vaikkapa täällä pääkaupunkiseudulla ihmiset arjessaan kohtaavat tällaisia tilanteita, joissa lähi-kaupan kulmalla voi tulla tällä tavoin raa'an tappajan tappamaksi? Mitä lainsäädännöllisiä hankkeita, rikoslain muutoksia, on tulossa siihen, että meidän rikoslaki ja siellä säädettyt rangaistukset jo estäisivät ennalta tällaisia tilanteita muodostumasta? Tämäkin henkilö on ollut jo tapon yrityksestä viranomaisten käsissä välillä. [Puhemies koputtaa]

Toisaalta kysyn myös tästä tietomurtoasiasta: Tällainen törkeä tietomurto, joka tehdään [Puhemies: Aika!] ja jolla aiheutetaan valtavaa yhteiskunnallista vahinkoa, on varmasti erittäin harkittu teko. Jos näin harkittua tekoa olisi raskaammin rangaistu rikoslain pykälillä, niin varmaan olisi aika korkea kynnyksellä lähteä sellaiseen tekoon. [Puhemies: Kiitoksia!] Onko tulossa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

18.00 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Alamme tietysti tätä mielenkiinnolla lakivaliokunnassa tutkimaan. Olisin ihan muutamaa asiaa kysynyt ministeriltä jo tässä vaiheessa:

Kun tässä todetaan, että säädöksen tehtävä on ”edesauttaa jäsenvaltioiden ja myös Suomen viranomaisten mahdollisuuksia estää ja selvittää rahanpesurikoksia”, niin tarkoittaa-ko tämä käytännössä myös, että on helpompi soveltaa pakkokeinolakia esimerkiksi, vai miten tämä näyttäytyy? Tämän voisi selvittää ihan, jos se ministerille on selkeätä. Toki se varmasti tulee kuulemisissa, mutta itselleni tuli mieleen tuossa semmoinen ajatus.

Ja kysyisin ministeriltä: Onko meillä tehtävissä mitään semmoiselle — en tiedä, onko — mistä tulee välillä palautetta ihmisiltä, ja itsekin olen huomannut, että nämä henkilöt, jotka pesevät rahaa ja tekevät huumausainerikoksia ja muuta, välillä keplottelevat tuolla ja pysyvät pitämään hallussaan niitä rahoja ja muuntamaan niitä niin sanotusti lailliseksi rahaksi, mutta semmoinen tavallinen, esimerkiksi rahoituslaitoksen asiakas, joutuu sitten monenlaisen paperin kanssa selvittämään rahojen alkuperää, ja tuntuu joskus siltä, että se tavallinen ihminen niiden pienten rahojensa kanssa on sitten syynissä siinä. Sanoisin ihan esimerkiksi, vaikka tämä nyt koskee kansanedustajaa, että minulta meni luottokortti vanhaksi, ja en ollut huomannut, että se pitää uusia, kun siinä oli semmoinen uudistus. Ja sitten soitin sinne, ja he sanoivat, että eipä tässä mitään, että juu, tämä uusitaan, ja sitten tämä herra katsoi sieltä puhelimesta, että te olette poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Minä sainoin, että juu, kyllä, mutta minulla on se kortti ollut jo vuosia, niin sitten minulle sanottiin, että minä en voi enää puhua teidän kanssanne, ja lopetti puhelun. Minä sain kaksi päivää odotella, ja sitten minulle soitettiin. Minulla oli siinä samassa kortissa sitten myös tämä debit, elikkä minulla ei ollut mitään maksuvälinettä, ja minulle tuli semmoinen tunne, että juuri erityisesti näitten rahanpesujen ja näiden tietojen keräämisen vuoksi se on ihan hieno periaate, mutta sitten jos tulee käytännössä näin, että minä koin jo itseni rikolliseksi, kun minulle sanottiin, että minun kanssani ei voi yhtäkkiä enää puhua puhelimesta. Koetteko ministerinä, että meillä on tarpeelliset ja hyvät työkalut, että me aidosti saamme ne ihmiset kiinni? Meillä on kattavat rikospykälät, mutta että saataisiin nämä ihmiset kiinni, ja jotenkin saataisiin siihen järkevyyttä, että ei tuntuisi siltä, että ne lainkuuliaiset ihmiset sitten täyttävät niitä lippuja ja lappuja ja sitten nämä henkilöt, jotka saavat esimerkiksi huumausainekaupasta paljon rahaa, sitten keplottelevat niistä. Onko tähän mitään ajatuksia? Tämä ei ole mitenkään pelkästään rikosoikeudellisin säädöksin tehtävä, vaan myös juuri se, miten saadaan ihmisiä kiinni.

Täytyy sanoa tuohon edelliseen puheenvuoroon, että olen ihan samaa mieltä tuosta törkeästä tietomurrosta, että rangaistusasteikko, kun se päättyy kolmeen vuoteen ja alkaa sakosta, on aika kevyt — onko tullut tällainen ehkä mieleenkään silloin, kun sitä on säädetty. Jos vertaa vaikka törkeään kavallukseen, niin siellä on neljä kuukautta — neljä vuotta, ja vaikutuksiltaan tämä on melkein mittavampi. Siellä loppuu se haitari. Toivottavasti ministeri tähänkin kiinnittää huomiota.

18.03 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson:** Arvoisa puhemies! Kiitos näistä huomioista ja kommentteista. — Edustaja Meri kysyi tästä yhteistyöstä, ja itse olen ymmärtänyt sen niin, että jo tänä päivänä meillä on laajasti yhteistyötä Euroopan unionissa, mutta nyt tämä esitys perustuu direktiiviin, jolla rikoslainsäädäntöä nyt edelleen lähennetään EU-maiden kesken, ja kun jäsenmaiden rikoslaeissa rahanpesu määritellään yhtenevällä tavalla, niin paranee myös tämä viranomaisyhteistyö. Se on se ajatus myös tässä takana.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Rahanpesun torjunnassahan keskeistä on vähentää rikoksentekomahdollisuuksia ja kasvattaa kiinnijäämisriskiä, ja tässä tärkeätä on myös se, että rahaliikkeestä vastaavien tahojen ennakkovalvonta on kunnossa, ja se tässä tapauksessa kuuluu valtiovarainministeriön toimialaan. Meillä on rahanpesulaki ja on myös keskusrikospoliisin yhteydessä toimiva Rahanpesun selvittelykeskus, eliikkä paljon on jo tehty sen eteen, että rahanpesuun syyllistyneitä henkilöitä saataisiin paremmin kuin tänä päivänä kiinni, ja nyt tämän kriminalisoinnin myötä tämä vahvistuu edelleen.

No, myös ennakkovalvontaa ollaan parantamassa edelleen, ja tästä on vireillä useita säädöshankkeita erityisesti sisäministeriössä ja valtiovarainministeriössä. Minäkin peräänkuulutin ja kysyin näitä, ja sen takia sain tästä nyt selvityksen, jonka nojalla pystyn antamaan nämä tiedot teille tässä ja nyt, koska näen, että tässähän on poikkihallinnollisesta yhteistyöstä kysymys ja kaikki nämä asiat liittyvät toisiinsa.

Suomi on vahvasti mukana kansainvälisessä yhteistyössä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseksi, ja näistä tärkeimpiin kuuluu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n alainen toimintaryhmä FATF, joka seuraa rahanpesun tilannekuvaa ja riskejä sekä antaa globaaleja suosituksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä.

Sitten, mitä tulee tähän rikosten torjuntaan, edustaja Autto nosti esille monta ajankohtaista asiaa, jotka eivät liity nyt tähän rahanpesuun suoranaisesti mutta ovat hyvin ajankohtaisia ja erittäin, erittäin vakavia ja hyvin ikäviä tapauksia nämä kaikki. Tässä juuri kyselytunnilla käytiin tämä Vastaamon tapaus läpi. Myös tietoturvarikollisuus on erittäin tuomittavaa rikollisuutta, ja varsinkin tämmöisessä tapauksessa, kun lähdetään hyödyntämään ihmisten aivan niin kuin ytimessä olevia omia tietoja aivan käsittämättömän kovalla tavalla ja kiristämällä, niin eihän se ole mistään kotoisin.

Mitä tulee lainsäädäntöön koskien rikoslakia ylipäänsä, [Puhemies koputtaa] niin sanoisin, että kyllä meillä rikoslaki on aika lailla ajan tasalla, mutta aina pitää seurata tilannetta ja aina pitää myös pystyä arvioimaan, [Puhemies koputtaa] onko jossain sitten syytä rikosasteikkoja muuttaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 184/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Keskustelu

18.07 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallituksen esityksessä ehdotetaan lainsäädäntömuutoksia, joita Euroopan syyttäjänviraston perustamisesta vuonna 2017 annetun neuvoston asetuksen on katsottu edellyttävän. EPPOn toimivallassa on tutkia riippumattomana EU:n syyttäjäviranomaisena EU:n talousarvioon kohdistuvia rikoksia ja asettaa rikoksista epäillyt syytteeseen kansallisissa tuomioistuimissa. Virasto koostuu Luxemburgiin sijoittuvasta keskusvirastosta ja jäsenvaltioissa toimivista valtuutetuista Euroopan syyttäjistä.

Värderade talman! EPPO inrättas som ett instrument för fördjupat samarbete och i dess verksamhet deltar i det här skedet 22 medlemsstater inklusive Finland. Utanför EPPO står just nu Irland, Danmark, Sverige, Polen och Ungern. Av dem har Irland och Danmark en särskild ställning inom området med frihet, säkerhet och rättvisa, och Sverige har redan meddelat att man för närvarande överväger att delta i EPPOs verksamhet.

Eli EPPO perustetaan tiiviimmän yhteistyön instrumenttina, ja sen toimintaan on perustamisvaiheessa osallistumassa Suomi mukaan luettuna 22 EU:n jäsenvaltiota. Tässä vaiheessa ulkopuolelle ovat jäämässä Irlanti, Tanska, Ruotsi, Puola ja Unkari, joista Irlanti ja Tanska ovat erityisasemassa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueilla ja Ruotsi on jo ilmoittanut harkitsevansa parhaillaan osallistumista EPPOn toimintaan.

Asetuksen mukaan EPPO voisi aloittaa toimintansa aikaisintaan marraskuussa, mutta todennäköiseltä vaikuttaa, että toiminta alkaa aikaisintaan ensi vuoden alusta. Lopullinen päivämäärä vahvistetaan ennen aloittamista annettavalla komission päätöksellä. EPPOn perustamisen tarkoituksena on puuttua EU:n taloudellisia etuja vahingoittaviin rikoksiin nykyistä tehokkaammin ja siten vähentää niistä unionille ja jäsenvaltioille aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Unionin taloudellisten etujen suojaaminen nykyistä tehokkaammin on kaikkien jäsenvaltioiden mutta erityisesti niin sanottujen nettomaksajamaiden intressien mukaista.

Esityksessä ehdotetaan ensinnäkin säädettäväksi asetuksen säännöksiä täydentävä laki Suomen osallistumisesta EPPOn toimintaan. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi asetuksesta johtuvia muutoksia muun muassa esitutkintalakiin, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin ja Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin, ja lait ehdotetaan tulemaan voimaan EPPOn aloittaessa toimintansa.

Esityksessä ehdotetaan suoraan sovellettavaa asetusta täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Esityksessä on tarkoin harkittu, mitä lainsäädäntömuutoksia voidaan pitää asetuksen kannalta mahdollisina ja perusteltuina. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaanedustuksen virkamiesten puolisoille maksettavasta erityiskorvauksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 193/2020 vp

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

11. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2019

Kertomus K 20/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 27/2020 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 20/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

12. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2019

Kertomus K 6/2020 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 11/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 11/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Esittely, edustaja Satonen. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

18.12 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! En toki toimi esittelijänä, kun tämä on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pahoittelen.

...vaikka olenkin Ylen hallintoneuvoston puheenjohtaja. — Haluaisin oikeastaan kiittää tässä liikenne- ja viestintävaliokuntaa siitä, että täällä on hyvin olennaiset asiat otettu esille Yleisradion toiminnasta vuodelta 2019. Ensinnäkin tässä puhutaan siitä, että tämä tavoitavuus on poikkeuksellisen kova, eli Yle tavoittaa 96 prosenttia suomalaisista viikoittain ja päivittäin 78 prosenttia, ja myöskin luottamus Yleisradioon on erittäin vahvaa: 67 prosenttia suomalaisista luottaa Yleisradioon erittäin paljon tai melko paljon. Ja tässä yhteydessä on hyvä mainita, että Ylen uutisia pidetään ylivoimaisesti Suomen luotettavimpana uutiskanavana, eli se on myöskin tärkeä.

Sitten sisältöjen ja palveluitten osalta tässä on myöskin hyvin korostettu sitä, että Yleisradio tekee paljon yhteistyötä myöskin yksityisten palveluntuottajien kanssa ja näitten indieiden kanssa, ja se on äärimmäisen tärkeää työtä, koska Suomessa oikeastaan on hyvin vaikea löytää rahoitusta ilman Yleisradiota ohjelmatuotantoon ja elokuvatuotantoon ja tämmäntyypiseen toimintaan, myöskin musiikkiin liittyen. Jotkut toki siinä onnistuvat, mutta tällä yhteistyöllä on erittäin suuri merkitys.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

Valiokunnan mietinnössä mainitaan erinomaisesti myös se, että Yle on ennen kaikkea erityisryhmien palvelija — tarkoittaa sitten kaikkia mahdollisia vähemmistöryhmiä, niin kielellisiä vähemmistöryhmiä kuin vaikka kuulovammaisia — koska näille erityisryhmille Suomen markkinat eivät riittäisi tarjoamaan kaupallisia palveluita riittävästi, ja sen takia erittäin iso rooli on tällä Yleisradion toiminnalla.

Samoin aluetoimitusten rooli, mikä tässä on mainittu, on äärimmäisen tärkeä. Meillä on tyypillisesti on semmoinen tilanne, että maakunnissa toimii yksi merkittävä maakuntalehti ja siinä sitten rinnakkaisena toimijana on Yleisradion aluetoimitus, ja jos näin ei olisi, niin tiedotusvälineillä olisi hyvin yksipuolinen näkemys, eli tämä Yleisradion aluetoiminnan merkitys on äärimmäisen tärkeä.

Tässä myöskin valiokunta on hyvin ottanut kantaa siihen, että Yleisradiolla on tärkeä tehtävä turvallisuuden varmistajana, mikä on todennäköisesti korostunut tässä korona-aihana. Eli näihin häiriötilanteisiin, poikkeusoloihin nähden Ylen pitää olla se, joka kykenee sitten kansalaiset tavoittamaan, ja järjestelmän pitää niin toimia, ja Yle on siinä onnistunut. Siellä on oma varautumisjärjestelmä, ja mitä tämä korona sitten aiheuttaakaan, niin kaikkien ollaan varauduttu, että pystytään kansalaisille tärkeä informaatio, mukaan lukien nämä viralliset tiedotukset, järjestämään.

Ihan lopuksi, puhemies, vielä: kuten tässä sanotaan, Yleisradion talous on kestäväällä pohjalla.

18.15 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn Ylen hallintoneuvoston puheenjohtajan Satosen kehuihin liikenne- ja viestintävaliokunnalle. Tämä heidän mietintönsä on huomioinut juuri ne olennaiset asiat tästä Ylen toimintakertomuksesta. Haluan itsekkin nostaa täältä vielä muutaman esille.

Yle tekee valtavan tärkeää työtä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja se työ näkyy siinä, että kun vuosittain tehdään kyselytutkimus, niin sen mukaan peräti 87 prosenttia suomalaisista luottaa Ylen uutisiin ja yli puolet pitää Yleä ykkösuutistoimijana Suomessa. Kyselyssä suomalaiset arvioivat Ylen mediayhtiöistä kaikkein luotettavimmaksi, ja tämä on kyllä huomionarvoista. Radiossa ja televisiossa tämä palveluntarjonta Ylellä on pysynyt edellisvuoden tasolla, mutta verkko- ja mobiilisovellusten puolella palveluita on lisätty ja kehitetty, ja tämä on tietenkin erittäin tärkeää, jotta Yle elää ajassa — siinä samassa ajassa, jossa suomalainen yhteiskunta elää. Sinne on lisätty muun muassa audiosisältöjä, podcasteja, jotka ovat myöskin erittäin suosittuja olleet. Vaikka radio- ja tv-palveluiden viikkotavoitavuus laski hieman, vastaavasti sitten verkkopalveluiden viikkotavoitavuus nousi, ja tämäkin kuvastaa tätä median murrosta. Perinteistä mediaa seuraavat eniten varttuneimmat ikäpolvet, ja panostuksia on laitettu heidän sisältöihinsä, mutta myöskin sitten uuteen teknologiaan ja toimintatapojen uudistamiseen. Hallintoneuvostossahan hyväksyttiin jo vuonna 2017 uusi strategia, jossa nimenomaan pyritään siihen, että nämä sisällöt sitten tavoittavat mahdollisimman laajasti erilaisia suomalaisia varttuneista polvista nuoriin, ja etenkin nuorilla median käyttö painottuu sinne verkkosisältöihin.

Tämä mediakentän murros ei ole ainoastaan täällä Suomessa, vaan se on kansainvälinen murros, ja tarve luotettaviin medialähteisiin on kasvanut maailmassa aivan valtavasti. Sen vuoksi, kun Yle tavoittaa suomalaisista 96 prosenttia joka viikko ja päivittäin peräti 78 prosenttia, on äärimmäisen tärkeää, että Yle säilyttää tämän luotettavuusasemansa. Koko väestön tasolla kiinnostavin palvelu on Ylessä TV1, mutta sitten, kun mennään alle 45-vuotiaisiin, niin se on kyllä jo Yle Areena, ja itsekkin olen Yle Areenan säännöllinen ja ahkera

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

käyttäjä. Sieltä voi omaan tahtiin omana aikana valikoida niin iltauutiset kuin muita sisältöjä, ja kun tämä uudistus aikoinaan laitettiin liikkeelle ja Yle siihen panosti, se on myöskin ollut yksi niistä tekijöistä, jotka ovat pitäneet Ylen tässä suomalaisessakin mediakentässä ykkösenä aivan selvästi. Mutta median murros tarkoittaa myös median sirpaloitumista, ja se tarkoittaa myöskin sitä, että meidän täytyy huomioida esimerkiksi kaupallisen median tällä hetkellä kokema vaikea taloudellinen tilanne, ja tässäkin Ylen tekemä yhteistyö kaupallisen median kanssa on äärimmäisen tärkeää, koska mitä moniäänisempi meidän media on, sitä paremmin demokratia toteutuu, ja Yle on nimenomaan yksi näistä meidän demokratian toteutumisen kulmakivistä täällä Suomessa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

18.19 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tämä koronavuosi, joka on seurannut tätä vuotta 2019, mistä tänään keskustelemme, on todellakin osoittanut tarpeen saada luotettavaa tietoa. Tässä edellä edustaja Satonen toi esille sen, kuinka tämä korona-aika on konkretisoinut sen, kuinka tiedolla on merkitys jopa turvallisuudessa. Kun me saamme nopeasti ajantasaista ja luotettavaa tietoa, me pystymme varautumaan ja toimimaan oikein.

Olemme nähneet tässä tämän vuoden aikana myös misinformaatiota ja disinformaatiota, jolla ollaan jopa horjutettu turvallisuutta ja terveyttä. Siksi on tärkeitä, että meillä on esimerkiksi tällaisia Ylen kaltaisia, ja erityisesti Yle, jonka sisältöön me voimme luottaa jokaisessa tilanteessa ja jokaisessa tapauksessa. Ja meillä kansanedustajilla ja eduskunnalla on tärkeä tehtävä turvata Ylen asema myös jatkossa niin lainsäädännön keinoin kuin myös rahoituksen osalta.

Vuosi 2019 on todellakin ollut Ylen luvuissa vaikuttava, kuten tässä edellä myös edustaja Guzenina on tuonut esille. Jopa 96 prosenttia suomalaisista tavoitetaan joka viikko, ja tämä Yle Areenan suosittuus on aika upea asia. Se on suositumpi kuin nämä kaupalliset suoratoistopalvelut, jotka maailmalla ovat tietenkin saaneet aivan valtavan jalansijan kulluttajien arkikäyttämisenessä. Myös luottamus on todella korkeaa, ja se on totta kai aivan äärimmäisen tärkeää, kun puhutaan tällaisesta julkisesti rahoitetusta mediayhtiöstä.

Tämä laadukas sisältö, mitä Yle tuottaa, palvelee kaikkia suomalaisia, mutta erityisesti se on tärkeää niille ihmisille, joilla ei ole tätä laajaa valikoimaa valita palvelua muista palveluista, esimerkiksi kuulovammaisille ihmisille tai saamenkielisille ihmisille. Toisaalta myös lapset ja nuoret jossain määrin ovat riippuvaisia Ylen sisällöistä, koska ne ovat suomenkielisiä. Yle on tehnytkin mielestäni erityisen hyvää työtä juuri näiden erityisryhmien osalta viime vuosina ja viime vuoden aikana, ja siitä haluan kiittää Yleä tässä tilaisuudessa. — Kiitos.

18.21 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Yleisradion hallintoneuvoston kertomus 2019. Lueskelin tätä, ja tämä on tietysti miellyttävää luettavaa. Yleisradio nauttii suomalaisten arvostusta ja tavoittaa joka viikko 96 prosenttia suomalaisista ja joka päivä 78 prosenttia suomalaisista. Tavoittavuus on korkeaa tasoa, ja Yleisradion tulee myös jatkossa näkyä laajasti mediakentässä.

On hyvä, että tässä tutkimuksessa nyt näytetään, että suomalaisista 67 prosenttia luottaa Yleisradioon erittäin tai melko paljon. Suomalaiset kokevat tärkeäksi tämän luotettavan tiedon, ja Yleisradion toiminnan pitää olla korkealla tasolla, ja se on tärkeitä, että meillä on täällä Suomessa tällainen luotettava kansallinen mediayhtiö.

Tietysti on tärkeitä, että on myöskin näitä kaupallisia luotettavia yhtiöitä. Nyt kun seura esimerkiksi, mitä Yhdysvalloissa on presidentinvaalien aikana ollut ja myöskin oike-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

astaan viimeiset neljä vuotta presidentti Trumpin aikana ollut, se on aika surullista ja korostaa myöskin sitä, kuinka tärkeätä on, että on luotettava ja vahva media, joka uutisoi faktojen perusteella. Esimerkiksi siellä jenkipuolella nyt erilaiset vaihtoehtomediat ja salaliittoteoriat saavat voimaa siitä. Se on suoraan seurausta siitä, että mediakentällä tehdään mitä sattuu ja uutisoidaan tällaisia valeuutisointeja.

Tässä katsoin vielä tätä ohjelmatuotantoa ja niitä määriä, ja tietysti urheiluihmisestä toivoisin, että urheilua ja liikuntaan kannustavaa ohjelmistoa tulisi enemmän. Tässä oli 10 prosentin osuus ohjelmatuotannosta urheilua, ja olisi tietysti toivottavaa nyt, kun korona-aikanakin on huomattu se, että erityisesti lasten ja nuorten, tietysti ikääntyvienkin ja erityisryhmien, liikunta- ja urheilumahdollisuudet ovat pienentyneet ja se on polarisoitunut, että entistä enempi ehkä kannattaisi just tällaisen yleisen hyvinvoinnin kannalta tuoda myöskin television puolelta enemmän urheiluun ja liikuntaan kannustavia ohjelmia. Tällainen urheiluihmisestä mielipide tähän loppuun.

18.24 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä omalta osaltani kommentti lähinnä siihen, mitä edustaja Guzenina täällä toi esille, jossain määrin myöskin edustaja Pitko — toki mielelläni yhdyn myös siihen, mitä edustaja Asell sanoi urheilusta ja muutenkin. Mielestäni tämä Guzeninan lausuma siitä, että meidän pitää tietysti ymmärtää se, mikä on se Ylen toimintakenttä, jotta myös tämä kaupallinen media täällä pärjää, on kyllä äärimmäisen tärkeä juttu, koska se on kuitenkin niin, että Ylen toimintakin on rajallista. Vaikka se yli 500 miljoonaa vuodessa käyttäekin ja se raha veronmaksajilta kerätään, niin ei siitä huolimatta Yle kykene palvelemaan esimerkiksi paikallislehtien kentällä, ei myöskään maakuntalehtien, vaikka se niitä täydentääkin aluetoimituksella. On äärimmäisen tärkeää, että meillä on myös valtakunnalliset laadukkaat sanomalehdet ja laadukkaat tv-kanavat, ja tässä mielessä on erittäin hyvä, että esimerkiksi MTV:n toiminta on viime aikoina vahvistunut, myöskin neloskanavan ja niin pois päin, ja nämä muutkin, AlfaTV:t, kaikki muut, ne tuovat sinne lisää sitä tarjontaa. Myös tämä kotimainen kaupallinen media on erittäin vastuullista ja pystyy tuottamaan laadukasta tietoa, ja se on hyvin tärkeää, jotta kansalaisilla on sitten olemassa useita vaihtoehtoja, joita he voivat vertailla ja joiden kautta toisaalta saavat tietoa, kuitenkin luotettavaa tietoa, eri lähteistä.

No, yleisesti tiedetään, että kaupallisen median taloudellinen tilanne ei ole kauhean vahva, ja siihen syyn täällä edustaja Pitko jo mainitsikin, eli kyllä Googlen ja Facebookien ja vastaavien tulo tänne mediamarkkinoille syö kyllä huomattavasti sitä mainosmarkkinaa näiltä kaupallisilta yhtiöiltä. Tämä on varmaan semmoinen asia, mihin liittyen verotus ja muut kysymykset joudutaan jossakin vaiheessa kyllä vähintään Euroopan unionin tasolla ratkaisemaan.

Sitten tietysti tullaan siihen, että aika ajoin tässä on tällaista tiettyä vastakkainasettelua myös kaupallisen median ja Ylen välillä, joka varmaan osittain kaupallisen median puolelta on vähän sellaista hätähuutoa siitä, mikä se oma asema on. Meidän täytyy aina muistaa, kun sen raja-aidan kanssa ollaan tekemisissä, että kansalaisten tiedonsaantioikeus on ykkösen ja toinen on se, että me saamme sitten järjestettyä tämän systeemin niin, että sekä Yle että kaupallinen media tässä järjestelmässä pärjäävät. Meidän järjestelmämmehan toimii niin, että jos Yle ottaa käyttöön jonkun uuden tehtävän somessa tai muualla, niin se vaatii sen, että hallintoneuvosto tekee siitä erillisen päätöksen, jolloin me arvioimme, mikä on sen vaikutus koko mediamarkkinaan, ja on äärimmäisen tärkeää, että pelataan tätä yh-

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

teispeliä. Yle tarvitsee kaupallista mediaa, kaupallinen media Yleä, ja suomalaiset tarvitsevat molempia.

18.27 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Hallintoneuvoston puheenjohtaja, edustaja Satonen, puhui hyvin viisaasti ja on pietetillä miettinyt näitä asioita. Jaan hänen ajatuksensa kyllä täysin. Haluaisin lisätä tähän vielä sen, että kun meillä AV-ala tällä hetkellä on suurissa vaikeuksissa, niin ne ostot, joita Yle tekee, tukevat myöskin suomalaista työllisyyttä tällä hyvin työvaltaisella AV-alalla. Siellä ei niinkään jaeta osinkoja, voittoja, vaan siellä kaikki menee tämän alan parissa työskenteleville — alkaen äänimiehistä ja valomiehistä cateringin ihmisiin, näyttelijöihin ja siihen kokonaisuuteen, joka liittyy erilaisiin produktioihin. Tämä on äärimmäisen tärkeää tiedostaa myöskin.

Sitten, puhemies, haluan vielä mainita sen, että Yle Areenan sisältöjen saatavuus tällä hetkellä ulkomailla on aivan huippuluokkaa. Yle nimittäin toteutti EU:n siirrettävyyssasetuksen, ja sen myötä kaikki Areenan sisällöt ovat nyt auki EU-alueella matkustavien ja Suomessa pysyvästi asuvien käyttöön kaikilla laitteilla, Yle-tunnuksen avulla. Tämä on aivan huikeaa, eli minne tahansa EU-alueella suomalainen menee, niin suomalainen voi luottaa siihen, että esimerkiksi Ylen uutiset ja muut sisällöt ovat hänen saatavillaan.

18.29 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa nostin esille tästä kertomuksesta kaikki ne hyvät asiat, joista nyt täällä edustajat myöskin puhuvat eli Yleisradion tavoitettavuudesta ja luottamuksesta ja riippumattomasta toiminnasta ja sisällöntuottamisen laadukkuudesta.

Huomaan, että valiokunta on omassa mietinnössään nostanut kaksi sellaista asiaa esille, joista kehitysmielessä ehkä muutaman sanan haluaisin sanoa:

Esimerkiksi nämä aluetoimitukset: Pidän niiden roolia erittäin tärkeänä, erityisesti kun näemme, miten mediakin keskittyy tällä hetkellä koko ajan suurempiin ja suurempiin yksiköihin. En ole aivan varma, onko aluetoimituksen merkityksellisyyttä tällä hetkellä ihan loppuun asti yhteisesti tunnustettu ja jaettu. Esimerkiksi Ylellä olisi voinut olla rooli tässä koronaepidemiassa nimenomaan alueellisesti, koska alueellisesti koko ajan seuraamme tilannetta ja pyrimme saamaan tietoa siellä alueilla siitä, minkälaisia toimia pitäisi tehdä. Yle on seurannut tätä, mutta systemaattista, tietoista roolia me emme ole nähneet. Tässä esimerkiksi olisimme voineet käyttää hyväksemme näitä aluetoimituksia nykyistä paremmin.

Toinen asia on nämä palvelut erityisryhmille: Kehuin lähetekeskustelussa maasta tai vaaseen Ylen Lasten Areena -palveluita. Mutta silloin esille nousi palaute seniorikansalaisten osalta, ja nostan itsekin esille saamani palautteen. Voisiko meillä olla vastaavan tyyppinen kokonaisuus, joka olisi suunnattu nimenomaan sitten taas väestön toiseen ääripäähän kuin ovat nyt nämä Lasten Areenan palvelut lapsille? Esimerkiksi terveystiedon osuus: moni kaipaa lisää ymmärrystä terveyteensä, siihen, miten itse voivat parantaa sitä ja etsivät sitä tietoa mediasta — nämä voisivat olla koottuina. Musiikki on sellainen, mitä moni kaipaa lisää. Edustaja Asell puhui täällä hyvin tästä liikunnasta. Erityisesti ikääntyessä liikunnan merkitys koko ajan kasvaa, jotta esimerkiksi lihakset pysyvät vahvana, ja erilaiset liikunnan tueksi tehdyt ohjelmat voisivat kuulua tällaiseen kokonaisuuteen. Myöskin tekniikan tuet — moni nykyään kaipaa tietotekniikan osalta paljon tukea.

Ettei ehkä siellä kehitettävääkin vielä on, vaikka moni asia on jo todella hyvin.

Pöytäkirja PTK 140/2020 vp

18.32 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Nämä perinteisen median haasteet, jotka näissä aikaisemmissa puheenvuoroissa on nostettu esiin, ovat todellakin asioita, mihin täytyy myös meidän lainsäätäjien syventyä — erityisesti kun tiedetään, että kaupallisen median tulot ovat voimakkaasti laskeneet ja sitä kautta myös toimittajien määrä vähentynyt. Tilastollisesti tämä toimittajien määrän vähentyminen näkyy erityisesti paikallislehdistä ja maakuntatoimituksissa, niitten pienentymisessä. Tämä on totta kai äärimmäisen surullinen asia paikallisten uutisten ja myös paikallisten identiteettien kannalta, koska nämä lehdet tuottavat laadukkaita ja nimenomaan paikallisia ihmisiä kiinnostavia sisältöjä ja uutisia.

Tämä mainostulojen valuminen verkkoon on tosiaan se syy, ainakin pääasiallinen syy, mistä tämä kehitys johtuu. Erityisesti se valuminen on kohdistunut kansainvälisiin medioihin, eikä suomalainen verkkosisältö ole pystynyt saamaan näitä tuloja kiinni. Keskustellaan välillä siitä, onko Yle syy siihen, että paikallinen kaupallinen media on menettänyt toimituksen tuloja ja on menettänyt lukijoita, mutta en itse usko siihen, että Yle voi olla paikallistoimituksessa uhka, vaan enemmänkin niin, että kuluttajien näkökulmasta on rikkaus, että meillä on paikallisesti useampia medioita kuin vain se yksi kaupallinen media, se maakuntalehti siellä. Sitä kautta myös kiinnostus alueelliseen uutistoimintaan pysyy korkealla. Kuluttajien näkökulmasta tämä moniäänisyys on äärimmäisen tärkeää.

Valiokunta on pitänytkin tässä mietinnössään tärkeänä näitten aluetoimitusten merkitystä. Itse olen nauttinut erityisesti muiden alueuutisten katsomisesta. Se on myös mielenkiintoinen tapa nähdä pala joka puolelta Suomea, kun katsoo nämä kaikki alueuutiset peräkkäin.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 6/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 6.11.2020 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen